

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

DU TŪKSTANČIAI DVIDEŠIMT ANTRIEJI – **Petras Maksimavičius** 3

JUBILIEJAI

ATVIRA PASAULIUI LIETUVA – GEDIMINO LAIKŲ IDĖJA – **Lilija Valatkienė** 6

MINĖJIMAI

SAUSIO 13-OJI – LAISVĖS GYNĖJŲ DIENA
VIDUGIRIŲ MOKYKLOJE – **Rita Pečiulytė** 8
SEIŅŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOJE – **SeiŅų lietuvių „Žibu-
rio“ mokyklos inf.** 9

ŠVIETIMAS

SENELIŲ DIENA PUNSKO SAVIVALDYBĖS VAIKŲ DARŽELYJE – **Vida Jolanta Stankevičienė** 10
SENELIŲ DIENA VIDUGIRIŲ MOKYKLOJE – **Gražina Kibyšienė** ... 12
EGLUTĖ VIDUGIRIŲ MOKYKLOJE – **Gražina Kibyšienė** 13
ANZELMO MATUČIO 100-ŲJŲ GIMIMO METINIŲ MINĖJIMAS ALYTUJE
– **SeiŅų lietuvių „Žiburio“ mokyklos inf.** 14
LANKĖME RYGA IR TALINĄ – **Skaistė Petruškevičiūtė** 15
PUNSKO KOVO I I-OSIOS LICĖJAUS ŠOKIŲ GRUPĖS „ŠALČIA“
LAIMĖJIMAI – **Asta Pečiulienė** 16
PUNSKO LICĖJUS – GERIAUSIA SIDABRINĖ MOKYKLA PALENKĖS
VAIVADIJOJE! – **Punsko licėjaus inf.** 18

KALBOS KERTELĖ

NAUJAMETINIAI PAŽADAI – **Birutė Burdinaitė-Ołow** 19

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

GYVENIMĄ PASKYRĘS PASAULIO LIETUVIAMS – **Vytautas Pečiulis** 20
KARTU DAINAVĖS PRIE NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠIMTMEČIO LAUŽŲ –
kun. Marius Talutis 23

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Vilnius švenčia 700 metų jubiliejų
Senelių diena Vidugirių pagrindinėje mokykloje (Gražinos
Kibyšienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2023-01-31

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos ir leidinio rėmėjų nuomonė
nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Publikacija vyraža jedyne pogrądy autora/ów i nie
može byc utozsamiana z oficjalnym stanowiskiem
Ministra Spraw Wewnetrznych i Administracji.

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmoningumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmi-
mo fondas (gauta parama per projekto įgyvendinimo laikotarpį – 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Vilnius savo nepaprasta torto formos Kalėdų eglute signalizavo prasidėsiantį svarbaus istorinio įvykio – Vilniaus miesto pirmojo paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose (Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino, legendinio sostinės įkūrėjo, kitų Europos miestų gyventojams rašytuose laiškuose) – 700 metų jubiliejų. Šis įvykis kelia pasididžiavimą ne tik vilniečiams, bet visiems lietuviams. Todėl šiame „Aušros“ numeryje rasite trumpą Vilniaus paminėjimo istoriją.

Sausio antrojoje pusėje taip pat iškilmingai buvo minimas 1863 metų sukilimo (Lenkijos istoriografijoje vadinamo Sausio sukilimu) 160-asis jubiliejus. Ta proga tiek Vilniuje, tiek Varšuvoje buvo numatyta renginių, sausio 23 d. Lenkijoje lankėsi Lietuvos prezidentas Gitanas Nausėda su pirmąja ponia Diana. Sukilimas prieš carinę Rusiją praėjus daugiau kaip pusantro šimto metų ir ypač vykstant karui Ukrainoje labiau išraiškingas savo prasme. Kova su Rusijos imperija, kokia ji bebūtų – carinė, sovietinė ar putininė – vyko šimtmečiais, o iškovota laisvė nuolat reikia rūpintis, ji nėra savaiminė duotybė. Todėl tos tautos, kurios patyrė Rusijos agresiją, šią dieną geriau sugeba suprasti ir atjausti ukrainiečius. 1863 m. sukilimas, nors ir turėjęs apgailėtinas pasekmes lietuviams (spaudos draudimas) – vienas iš tų įvykių, kurie primena ir laisvės vertę, ir jos kainą.

Beje, šį mėnesį pagerbėme ir prieš 32 metus prie Vilniaus televizijos bokšto Lietuvos laisvę gynusių bei savo gyvybę paaukusių žmonių atminimą. Žiemos pabaigos laikotarpis – svarbių datų minėjimai: Sausio 13-osios, Vasario 16-osios, Kovo 11-osios. Vertinkime, prisiminkime, dalyvaukime!

Du tūkstančiai dvidešimt antrieji

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Naujieji 2023 metai jau įsibėgėjo, tai gal ne visai prasminga grįžti į praeitį. Kita vertus, visada lengviau rašyti apie tai, kas buvo, nei prognozuoti ateitį. Juolab kad tai nedaugeliui pavyksta. Vis dėlto norisi parašyti kelis sakinius apie 2022-uosius, kadangi, mano manymu, jie buvo nepaprastai įdomūs. Ir tai, kas įvyko 2022-aisiais, dar ilgai veiks mūsų bendruomenės gyvenimą.

Kiekvienam iš mūsų praėję metai padovanojo skirtingus pojūčius, patirtis ir išbandymus, todėl ir 2022-ųjų vertinimas gali būti skirtingas. Vieniems jie buvo sėkmingi, kitiems galbūt priešingai – pareikalavo daugybės pastangų, kad būtų susidorota su gyvenimo keliamais iššūkiais. Tai natūralu. Todėl parašysiu ne, kokie buvo 2022 metai, bet kaip man pačiam atrodo, kokie jie buvo, ir kas naujo įvyko mūsų lietuvių bendruomenėje.

Rodos, 2022-aisiais priartėjome prie istorinio sprendimo – lietuviškos mokyklos Suvalkuose kūrimo pradžios. Baigiantis metams Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė sprendimą Suvalkuose pirkti pastatą, kuriame netrukus galės veikti lietuvių vaikų darželis, mokykla ir savo vietą ras čia veikiantys meno kolektyvai, Lenkijos lietuvių draugijos skyrius. Mano galva, Suvalkuose ilgus dešimtmečius veikiantis „Vienybės“ klubas labiausiai įrodė, kad šiame mieste reikalingas lietuviškas židinys. Tinkamu laiku įkurtas ir Seinuose veikiantis Vysk. A. Baranausko fondas, kuris čia įsteigė „Lietuvių namus“, „Žiburio“ mokyklą, o Suvalkuose lietuvių vaikų darželį, plėsdamas savo veiklą pastarajame mieste, auksinėmis raidėmis jau įsirašė į šio

krašto istoriją, kaip kadaise Marijampolėje įkurta ir XX a. pradžioje taip pat Seinuose veikusi „Žiburio“ draugija. Žinau, kad daug kam kyla abejonių, ar verta Suvalkuose steigti lietuvišką mokyklą, ar ne per daug tai kainuos, ar ši investicija atsipirks.

Sakoma, kad mokykla ne įsteigiama, bet kuriama – tai procesas, kuris trunka iki pat jos uždarymo, o gal dar ilgiau. Ar dar atsimenate Krasnagrūdus, Ramoniškių, Aradnykų, Pristavonių, Navinykų, Klevų... mokyklas? Jų jau nebėra, tačiau šių mokyklų absolventai, jų vaikai ar vaikaičiai... vienaip ar kitaip atranda ryšį su mūsų bendruomene. Gal ne visi, gal tik vienetai, tačiau negalime to ignoruoti. Todėl kai girdžiu klausimus, kiek Suvalkuose įkurtoje lietuviškoje mokykloje mokysis mokinių, kiek kainuos jos išlaikymas, ar verta ją kurti, nežinau, kas į tuos klausimus galėtų šiandien atsakyti. Juk šiandieniai Seinų „Žiburio“ mokiniai net nebuvo gimę, kai 2005 m. pradėjo veikti mokykla. O ką bekalbėti apie Punsko licėjaus absolventų likimus? Kas 1956 metais galėjo nuspėti, kiek jų bus? Lietuva tuo metu išgyveno sunkią okupacijos naštą, Lietuvos valstybės nebuvo ir jos žinybos negalėjo kaip šiandien padėti. Tačiau sprendimas kurti lietuvišką vidurinę mokyklą Punske, atokiau nuo Seinų esančioje, bet lietuviška veikla gyvybingoje vietovėje, pasiteisino. Tuo metu steigti lietuvišką licėjų Seinuose, Augustave ar Suvalkuose būtų buvę beprasmiška. Gal dėl tos pačios priežasties reikėjo laukti net 2005 metų, kad pasiteisintų „Žiburio“ projektas Seinuose.

Ar „Suvalkų“ projektas pasiteisins?

Suvalkų darželinukai

Nežinau. O gal jau pasiteisino, kadangi būdų pritaikyti bendruomenės gyvenimą naujiems laikams paieška buvo naudinga. 2003/4 metais buvo surinktos deklaracijos tų, kurie pareiškė, jog Vysk. A. Baranausko fondui įkūrus lietuvišką mokyklą Seinuose, leis savo vaikus joje mokytis. Šios deklaracijos istoriniu ar politiniu požiūriu gal ir buvo prasmingos, tačiau realiai neturėjo jokios vertės. 2004 metais norą leisti savo vaikus į būsimą mokyklą deklaravo ne tik vaikų tėveliai, bet ir dar tik siekiantys tokiais tapti. Mokyklos norėjo garbingo amžiaus sulaukę seiniškiai, studentai ir tie, kurie net nežinojo, kuris kaimas, miestas ar šalis taps jų gyvenimo uostu. Nemaža dalis jų dėl suprantamų priežasčių niekada neatvedė į mokyklą žadėtų vaikų. Dalis nenorėjo, o kiti... jau negalėjo. Atėjo nemažai tų, kurie iš anksto nieko nedeklaravo ir nežadėjo. Nieko baisaus neatsitiko. „Žiburio“ mokykla pradėjo veikti ir tęsia svarbų darbą. Taigi kaip įvertinti, ar šiandien prasminga panašią mokyklą kurti Suvalkuose ir kas iš jos išaugs?

Lenkijos lietuviškų organizacijų suvažiavimuose ne kartą buvo priimamas nutarimas „siekti, kad Suvalkuose būtų įkurta lietuviška mokykla“. Nutarimu ir baigdavosi,

kadangi paprastai jo įgyvendinimas buvo paliekamas patiems LLD Suvalkų skyriaus, kitaip vadinamo „Vienybės“ klubui, nariams ar būsimų mokinių tėvams. Tai buvo nesąžininga. Lygiai nesąžininga būtų buvę LLD Seinų skyrių 2003 metais įpareigoti kurti „Žiburio“ mokyklą Seinuose. Šiandien vartydamas 1987/88 metais surašytus protokolus dėl lietuviškų klasių Krasnagrūdės ir Krasnovo mokyklose kūrimo matau daug panašių abejonių ir klausimų, į kuriuos bandė atsakyti posėdžių dalyviai. Jie svarstė, kiek tose klasėse mokysis lietuvių vaikų, kas parūpins kėdžių ir mokytojams atlyginimus, iš kokių vadovėlių jie mokysis... arba ką jie toliau veiks baigę lietuviškas klases, „lenkiškai nemokėdami matematikos ar chemijos“. Juozas Sigitas Paransevičius, Janina Macukonienė, Algirdas Nevulis ir kiti to meto įvykių dalyviai galėtų daugiau papasakoti, kaip sudėtinga buvo tuo metu plėsti lietuvišką švietimą. Tačiau dėl jų ir talkininkų užsispyrimo tokios klasės išsikūrė ir po kiek laiko davė pradžią lietuviškai mokyklai Seinuose. Ar tokį scenarijų galima pakartoti Suvalkuose? Ar po kiek laiko į Punsko licėjų žymi dalis mokinių atkeliaus iš Seinų ir Suvalkų? Nežinau. Šiandien niekas to nežino.

Lietuviškos mokyklos Suvalkuose kūrimo klausimas atskleidė taip pat Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo subtilybes, kurių tikriausiai daugelis negalime iki galo suprasti. Juk ne viską galima pateisinti geopolitine padėtimi ir karu Ukrainoje. Kita vertus, diskusijos apie lietuviško švietimo plėtrą Suvalkuose apnuogino taip pat mūsų visuomenės kai kurias vidines bėdas.

Kitas svarbus 2022 m. įvykis buvo prasidėjęs karas. Nieko nenustebinsiu sakydamas, kad karas Ukrainoje padarė didelę įtaką mūsų gyvenimui. Tai ne tik televizorių ekranuose matomi kraupūs vaizdai arba karo pabėgėlių pasakojimai. Karas sujaukė pasaulio tvarką, ir visai neaišku, kokia ji bus ateityje. 2022 m. pačioje pradžioje televizorių ekranuose pamatyti bombarduojamo Kijevo vaizdai šokiravo. Greit prie jų pripratome, nors ir netapome abejingi. Matyt, ne vienas galvojome, kaip tai gali nutikti XXI amžiuje Europos viduryje. Karas prasidėjo ir, jeigu atsimenate, taip pat „Aušroje“ rašėme, kad jau seniai buvo jaučiamos dekadentinės, slogios nuotaikos ir tai, jog pasaulis, kurį ligi šiol pažinojome, gali labai pasikeisti. Tiesiog jautėsi, kad permainos ateina, tik dar nebuvo aišku, kokį jos įgaus pavidalą ir kur įvyks. Kas dėl to kaltas? Dvasininkai pasakytų – nuodėmingi žmonės, ekonomistai – liberaliosios ekonomikos saulėlydis, rytiečiai – JAV bandymas dominuoti pasaulyje, vakariečiai – rytiečių nenoras paklusti vakarietiškos demokratijos standartams ir t. t.

Apie Rusijos agresiją prieš Ukrainą jau daug pasakyta ir parašyta. Todėl nekartosiu išsakytų minčių. Noriu tik pabrėžti, kad karas tiesiogiai palietė ir mūsų bendruomenę. Visų pirma labai iš arti pamatėme karo pabėgėlius. Supratome, kad tai ne tik jo nuskriausti, pagalbos ieškantys žmonės. Tai taip pat tiesiog žmonės, tokie patys kaip mes – simpatiški, nesimpatiški, vargšai ir turtingi, jaučiantys dėkingumą,

bet ir pretenzingi... Dėl to geriau galėjome suvokti, kokie buvę lietuviai, Antrojo pasaulinio karo pabėgėliai, kurie po kiek laiko kūrė Pasaulio lietuvių bendruomenę ir stengėsi padėti ne tik tuo metu okupuotai Lietuvai, bet ir mums.

Karas Ukrainoje negailestingai palietė ir mūsų santaupas bei kasdienį gyvenimą. Globali ekonomika, kuriai esant ramiai gyvenome, pasirodė labai trapi. Juk pakanka pažymėti, kad dėl karo veiksmų, taikomų ekonominių sankcijų pabrangę energetiniai šaltiniai tapo iššūkiu įvairiose šalyse, prisidėjo prie infliacijos augimo, ekonomikos nuosmukio. Tai tiesiogiai palietė mūsų lietuvių bendruomenę, ne tik eilinius žmones, verslininkus, bet ir įstaigas – lietuviškas mokyklas, kultūros namus, nevyriausybinės organizacijas.

Noriu taip pat paminėti 2022 metais vykusį LR Prezidento Gitano Nausėdos vizitą mūsų krašte, kuris, man atrodo, buvo nepelnytai ne tik Lietuvos, bet ir mūsų lietuvių žiniasklaidos nutylėtas. Kodėl tas vizitas buvo svarbus? Prezidento vizitai retai būna neplanuoti. Jiems rengiamasi. Dirba nemaža grupė patarėjų, pareigūnų, diplomatų ir kitų įvairių institucijų atstovų, kurie parengia reikiamą medžiagą, tos medžiagos santrauką ir santraukos santrauką,

kad vizito vykstantis asmuo galėtų su ja susipažinti ir svarbiausius faktus nesunkiai įsiminti. Tai tokiai mažai bendruomenei kaip mūsų labai svarbu. Pateiksiu paprastą pavyzdį. Atrodo, 2003 m. kartu su to meto Lenkijos lietuvių bendruomenės vadovais teko lankytis pas Lietuvos premjerą „Žiburio“ mokyklos statybos Seinuose finansavimo klausimu. Susitikimo metu mūsų bendruomenės vadovams pradėjus pasakoti apie Seinus, jų istorinę reikšmę Lietuvai ir lietuviškos mokyklos reikalingumą, vos po kelių sakinių premjeras nutraukė pasakojimą ir paklausė, ar norime aptarti ne tik šį, bet ir kitus klausimus. Nebuvo reikalo ilgiau pasakoti apie mokyklos Seinuose reikalingumą, kadangi patarėjai jam iš anksto buvo paruošę visą reikiamą medžiagą. Jis Seinų klausimu, bendruomenės atstovams dar neatvykus į Vilnių, jau buvo priėmęs sprendimą.

Lietuvos Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos ir pirmosios ponios vizitas Seinuose ir Punske ne tik simboline ir istorine prasme buvo nepaprastai reikšmingas. Tai nebuvo kurtuazinis apsilankymas, kuris trunka 1–2 valandas. Prezidentas šio krašto reikalams skyrė beveik visą dieną. Susitiko su Lenkijos lietuviškų organizacijų vadovais, Seinų

lietuvių „Žiburio“ mokykloje aptarė Lenkijos lietuvių švietimo reikalus, Punske Prezidentą ir lydinčius asmenis priėmė Punske savivaldybės viršaitis Vytautas Liškauskas ir Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė. Vėliau prezidentinė pora susitiko su Punske viešiniu Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos jaunimu. Lenkų žiniasklaidos priemonėse tai buvo pastebėta ir vizito detalės atspindėjo jų pranešimuose. Tiek regioninė žiniasklaida, tiek centrinė spauda pažymėjo Prezidento susitikimą su Lenkijos lietuviais ir vardijo temas, kuriomis buvo kalbama. Galbūt stebino tik tai, kad LR Prezidento nelydėjo įtakingiausių Lietuvos žiniasklaidos priemonių atstovai, kaip paprastai būdavo. Tai rodo didėjančias vidaus politikos problemas Lietuvoje.

Pasibaigus Prezidento Valdo Adamkaus kadencijai, tai buvo pirmas Lietuvos valstybės vadovo apsilankymas mūsų krašte. Prezidentas atvyko ne „turėdamas progą“, pasibaigus, kaip dažnai nutikdavo, susitikimams su Lenkijos pareigūnais. Atvyko tiesiai pas mus. Ir tai buvo svarbus gestas.

Ir pabaigoje – nors nuo to gal reikėjo pradėti – noriu priminti netektis. Prelato Edmundo Putrimo pasitraukimas Anapilin daugeliui mūsų buvo netikėtas ir skausmingas. Tai buvo mūsų ambasadorius užsienyje. Tarnavo mums nuo pat savo jaunystės laikų. Praėjusiais metais, kaip ir ankstesniais, netekome ir mūsų krašte gyvenančių lietuvių, kurie vienaip ar kitaip prisidėjo prie lietuviybės palaikymo. Taip nutiks ir 2023 metais. *Memento mori* – vis sakydavo vienuoliai. Tas priminimas apie neišvengiamą mirtį ne tiek gąsdindavo, kiek motyvuodavo žmones. Jie tikėdavo, kad kol dar nesibaigė jiems skirtas laikas, verta nudirbti kad ir paprastus, labiau ar mažiau matomus, bet naudingus savo bendruomenei darbus.

Seinų „Žiburio“ darželinukai

Atvira pasauliui Lietuva – Gedimino laikų idėja

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

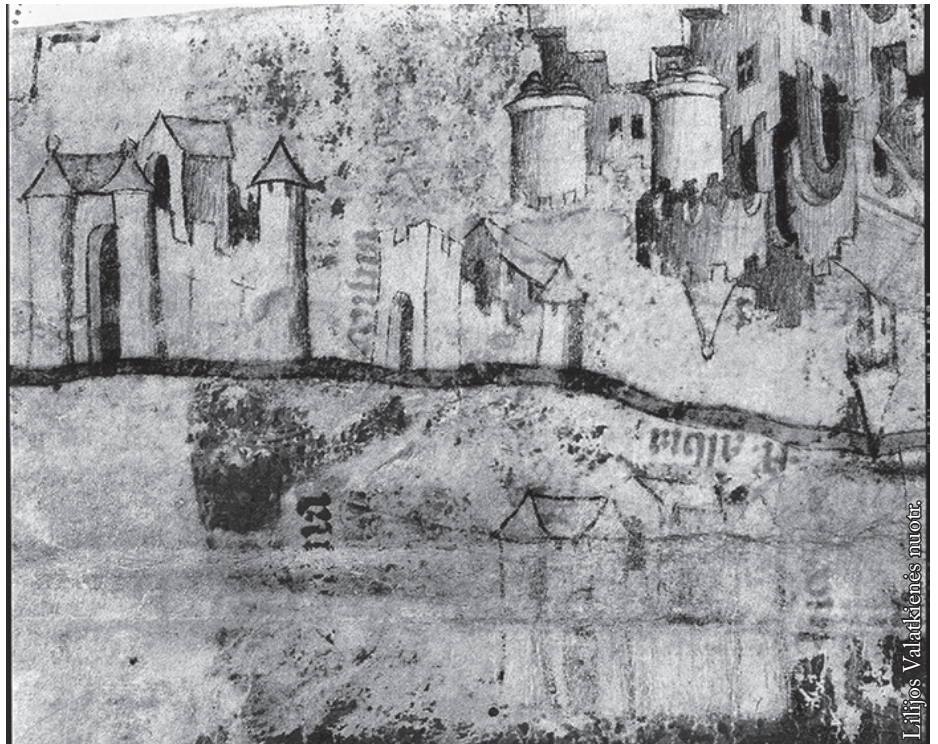
LILIJA VALATKIENĖ

2023 m. Lietuvoje istorinis įvykis – Vilnius švenčia 700 metų jubiliejų.

Prieš 700 metų Lietuvos didysis kunigaikštis Gediminas išsiuntė laiškus į Europą, kviesdamas kitų miestų gyventojus atvykti į Vilnių.

LEMTINGAS KUNIGAIKŠČIO SAPNAS

Vilniaus teritorijoje žmonės gyveno nuo paleolito pabaigos. Tai buvo medžiotojai, atklydę į šią vietą paskui gauruotus raganosius ir mamutus. Jų kaulai, pradulėję bene 14000 metų, XX a. buvo surasti viename seniausių Vilniaus mikrorajonų – Antakalnyje. Tačiau Vilniaus kaip sostinės istorija prasideda kunigaikščio Gedimino laikais. Apie tai pasakoja legenda, užrašyta XVI a. Lietuvos metraščiuose – praėjus dviem šimtams metų po Gedimino mirties.

Čekijos meistrų sukurto „Pasaulio žemėlapis“ pergamento fragmentas, vaizduojantis Vilnių. 1370–1390. Slovėnijos Respublikos archyvas

Paminklas kunigaikščiui Gediminui, pastatytas 1996 m. Autorius – Amerikos lietuvis Vytautas Kašuba

Pasak jos, Gediminas, išvykęs medžioti, nakvynei apsistojo Šventaragio slėnyje. Ten jis susapnavo, kad ant kalno, tuomet vadinto Kreivuoju, stovi didžiulis geležinis vilkas, o jame staugia tarytum šimtas vilkų. Pabudo iš miego kunigaikštis ir tarė savo žyniui, vardu Lizdeika: „Susapnavau keistą sapną.“ Ir nupasakojo viską, ką sapne regėjęs. Lizdeika buvo vyriausiasis pagonių kunigas. Jis Gediminui tarė: „Didysis kunigaikšti, geležinis vilkas reiškia: sostinė čia stovės, o staugimas jo viduje – tai, kad jos garsas sklis po visą pasaulį.“ Ir didysis kunigaikštis Gediminas, subūręs žmones, įkūrė

vieną pilį – Žemąją Šventaragyje, o antrąją – ant didelio kalno. Toms pilims jis davė Vilniaus vardą.

Ši istorija panaši į legendą apie Romos vilkę. Vilniaus įkūrimo legendą tyrinėjo profesionalūs mitologai Gintaras Beresnevičius ir Algirdas Julius Greimas. Pastarasis rašė: „Aš įsitikinęs, kad šituo mitu ir Vilniuje žmonės gyvena: su koku pasididžiumu jie apie Vilnių kalba ir kaip tiki į Vilniaus misiją!“

GEDIMINO LAIŠKAS EUROPOS MIESTAMS

Tačiau legendos ir liktų legendomis, jeigu jų nepatvirtintų dokumentuose minimi faktai. Svarbiausias Vilniaus – sostinės istorijos dokumentas yra saugomas Rygos Latvijos valstybiniame istorijos archyve. Tai valdovo Gedimino prieš 700 metų lotyniškai parašytas laiškas Europos miestams, kuriame pirmą kartą paminėtas Vilnius.

„Lietuvos valdovo žodis pasauliui: atveriamė mūsų žemę ir valdas kiekvienam geros valios žmogui“ buvo eksponuojamas Vilniaus paveikslų galerijoje vykusiame tarptautiniame parodoje, skirtame Vilniaus 700 metų jubiliejui. Šis Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino laiškas rašytas 1323 m. sausio 25 d. Juo krikščionys pirkliai, kariai, amatininkai, žemdirbiai ir dvasininkai iš viso pasaulio, ypač Liubeko, Štralzundo, Brėmeno, Magdeburgo ir Kelno miestiečiai, kviečiami atvykti

ir apsigyventi Lietuvoje. Laiškas itin svarbus, nes tai pirmasis rašytinis šaltinis, kuriame paminėtas Vilnius. Gedimino laiškas lotynų kalba. Į Vilnių eksponuoti buvo atvežtas iš Latvijos valstybinio istorijos archyvo Rygoje.

TRUMPA ISTORIJA

Gediminas yra Trakų ir Vilniaus miesto įkūrėjas bei vienas pačių garsiausių senosios Lietuvos valdovų, gyvenęs 1275–1341 metais, Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę valdęs 25-erius metus.

Lietuvos sostinę jis perkėlė iš Trakų į Vilnių. Garsėjo daugiau ne kaip karvedys, bet kaip diplomatas, atkreipęs į Lietuvą Europos dėmesį. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valstybinės sienas ir įtakos sferą Gediminas išplėtė toli į rytus ir pietus. Jam valdant, prie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės buvo prijungti Vitebskas, Voluinė, Kijevo Rusijos žemės. Gedimino pasiųsta kariuomenė, žygiuodama į vakarus,

Mykolas Elvyras Andriolis. Gediminas įkuria Vilnių. 1882. LDM

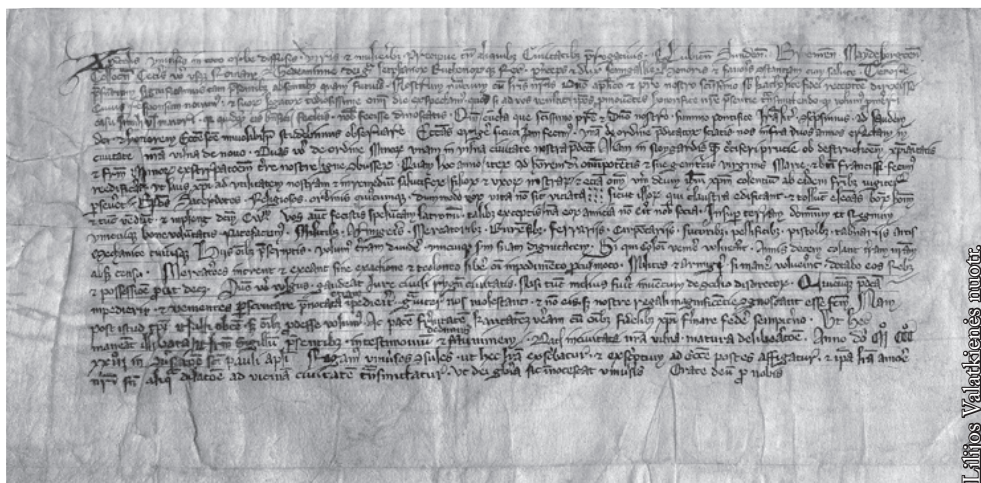
buvo priartėjusi net prie Berlyno. Lietuvos valstybės plotas Gedimino laikais padidėjo dvigubai.

Būtent Gedimino laiškuose Vakarų Europai 1323 metais pirmą kartą paminėtas Vilniaus vardas, o šie pirmojo paminėjimo metai – 1323-ieji – laikomi Vilniaus įkūrimo data.

LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui istoriniame sostinės centre 1996 m. pastatytas paminklas. Jo autorius – Amerikos lietuvis skulptorius Vytautas Kašuba. Diplomato savybėmis garsėjęs valdovas savo krašte paliko nepaprastai gilų pėdsaką. Į Vilniaus Arkikatedros varpinės pusę atgręžta bronzinė LDK kunigaikščio Gedimino figūra vaizduojama greta žirgo. Kairėje rankoje jis laiko kalaviją, o dešinę pakėlęs laimina miestą.

Reikšmingiausi LDK pasiekimai Gedimino valdymo laikotarpiu

- Panaikinta Lietuvos politinė izoliacija.
- Žymiai sustiprėjo Lietuvos

Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino 1323 m. sausio 25 d. laiškas, kuriame paminėtas Vilnius. Latvijos valstybinis istorijos archyvas

Lilijos Valatkevičienės nuotrauka

Lilijos Valatkienės nuotr.

Vytautas Kašuba. Gedimino medaliono eskizas. 1970. LDM

Didžiosios Kunigaikštystės galia.

- LDK iš vidutinio dydžio valstybės tapo viena didžiausių Europoje.
- Vilnius ėmė virsti europinio tipo miestu.

GEDIMINO BOKŠTE – KUNIGAIKŠČIO LAIŠKAS

Vilniečių ir miesto svečių laukia ypatinga dovana – Vilniui minint 700-ąjį gimtadienį Gedimino pilies bokšte bus galima išvysti iš Latvijos atsigabentą vienalaikį Gedimino laiško nuorašą. Anot Lietuvos nacionalinio muziejaus direktorės dr. Rūtos Kačkutės, būtent nuo šio dokumento pradėta skaičiuoti Vilniaus istorija. „Nė vienas originalus Gedimino laiškas nėra išlikęs, todėl šis nuorašas yra pats autentiškiausias Vilniaus miesto gimimą liudijantis dokumentas. Būtent jį galima laikyti Vilniaus 700 metų šventės „kaltininku“, nes nurašytas ir taip išsaugotas Rygos miesto archyve jis atskleidė pirmojo

Vilniaus paminėjimo datą. Labai džiaugiamės, jog bendram mūsų ir Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus projektui Latvijos valstybinis istorijos archyvas sutiko paskolinti šį svarbų dokumentą“, – sakė dr. Rūta Kačkutė.

Laiškas visuomenei pristatytas sausio 25 dieną Lietuvos nacionalinio muziejaus Gedimino pilies bokšte. Gimtadienio proga šią dieną jį buvo galima išvysti nemokamai, vėliau – įsigijus muziejaus lankytojo bilietą. Dokumentas saugomas Latvijos valstybiniame istorijos archyve Rygoje, todėl galimybė jį pamatyti Lietuvoje yra išskirtinai reta. Originalus laiško nuorašas bus eksponuojamas iki birželio 4 dienos, vėliau jį iki metų pabaigos veiksiančioje parodoje pakeis faksimilė.

SAUSIO 13-OJI - LAISVĖS GYNĖJŲ DIENA

Vidugirių mokykloje

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

RITA PEČIULYTĖ

Kaip kiekvienais metais Vidugirių mokykloje prisiminame Sausio 13-osios įvykius ir pagerbėme tragiškai žuvusius už tėvynės laisvę. Dalyvavome pilietinėje iniciatyvoje „Atmintis gyva, nes liudija“ – mokyklos languose uždegėme vienybės ir atminimo žvakutes. Vėliau vyko minėjimas, kurį paruošė V–VIII klasių mokiniai su istorijos mokytoja Irena Nevulienė. Aštuntokės priminė tos kraupios nakties įvykius, aptarė jų prasmę, svarbą kiekvieno žmogaus gyvenime. Mokiniai skaitė eiles, skambėjo gražūs žodžiai apie Lietuvą. Rita pagrojo gitara ir padainavo dvi dainas: „Rudens naktis sustojo“ ir „Laisvė“.

Is Vidugirių mokyklos archyvo

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

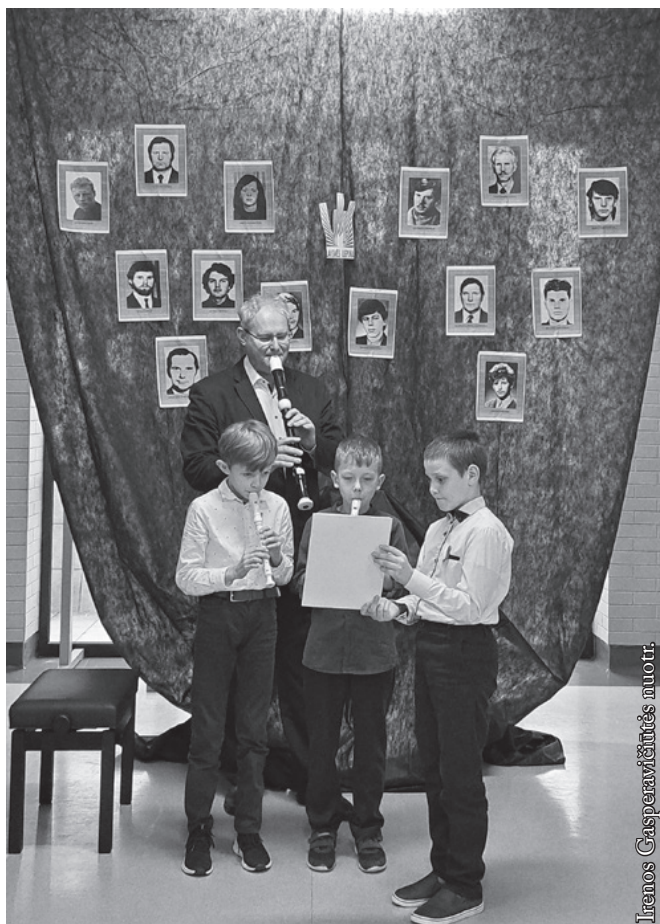
SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOS INF.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė ir šiemet dalyvavo akcijoje „Atmintis gyva, nes liudija“. Sausio 13-osios rytą mokyklos languose sužibo atminimo žvakutės, mokytojai ir mokiniai kalbėjosi apie Sausio 13-osios įvykius bei jų reikšmę Lietuvai ir mums visiems.

12 val. visi mokiniai susirinko antrojo aukšto fojė paminėti laisvės gynėjų auką. Meninę-istorinę programą paruošė mokytojos Janina Macukonienė, Nastutė Sidarienė ir muzikos mokytojai Inga Vilkelienė bei Arnoldas Beinaris. Moksleiviai priminė 1991 m. sausio įvykių kroniką, žvakių liepsna buvo pagerbtas

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

žuvusiųjų atminimas. Mokiniai skaitė eiles, pagrojo muzikinius kūrinius, mokytojos Birutė Stoskeliūnienė, Teresė Gausienė, Inga Vilkelienė kartu su Arnoldu Beinariu sudainavo dainą.

Mokiniam 1991-ųjų įvykiai – tolima praeitis, todėl mokykloje kiekvienais metais ši data priminama vis kitokia forma, kad ilgainiui vaikų atmintyje išliktų šie svarbūs lietuvių tautai įvykiai ir jie galėtų geriau suvokti tautos laisvės vertę.

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Senelių diena Punsko savivaldybės vaikų darželyje

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
REMIMO
FONDAS

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Močiutė ir senelis – žodžiai, kuriuos kiekvienas vaikas sieja su šiluma ir meile. Mūsų darželyje sausio 20 dieną surengta Senelių šventė. Močiutės ir seneliai turėjo galimybę pasigrožėti savo anūkais, dalyvaujančiais meno programėlėje. Ši šventė mūsų darželyje rengiama nuo seniai. 1980 metų sausį pirmą kartą buvo švenčiama Močiutės diena. Ji virto tradicine darželio švente, kuri iki šiol kasmet rengiama. Nuo 1995 metų šventi renkasi ne tik močiutės, bet ir seneliai.

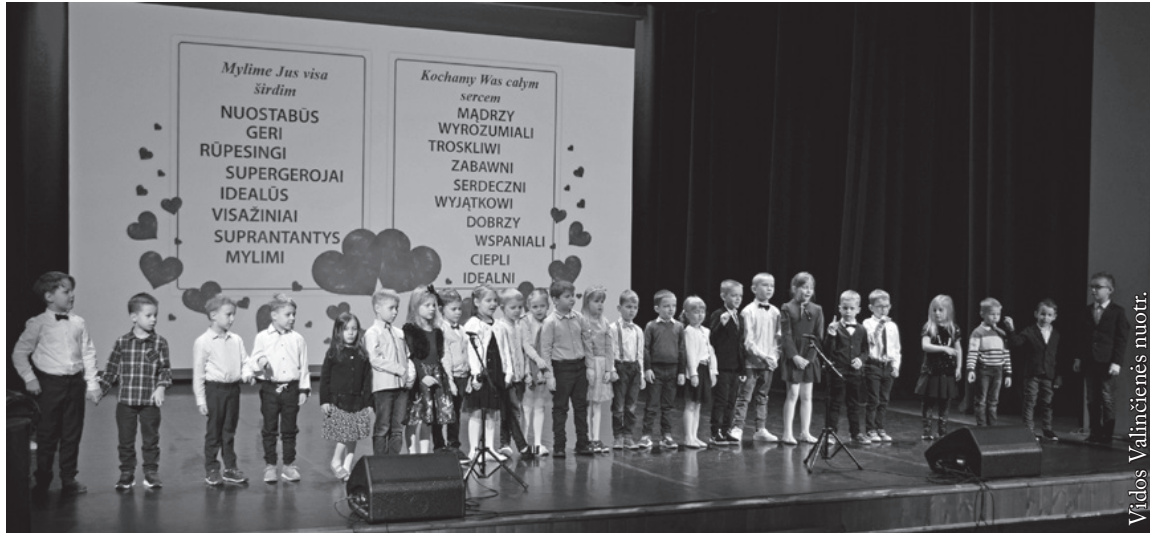
„Meškučių“ grupė

„Ežiukų“ grupė

Į Lietuvių kultūros namus atskubėjusiems seneliams darželinukai parodė iškilmingą programėlę. Anūkėliai savo meilę atskleidė dainuodami, šokdami ir deklamuodami eilėraščius. Visi darželio ugdytiniai ruošėsi jau nuo vėlyvo rudens. Mokėsi dainelių, eilėraščių ir šokių. Kiekvieną grupę ruošė auklėtojos.

Vaidučiai nekantriai laukia Senelių dienos, kuomet visas dėmesys skiriamas mylimiems seneliams. Svarbiausia – padovanoti jiems mažytę šventę, praskaidrinti nuotaiką, sutvirtinti tą ypatingą ryšį, siejantį anūkus ir senelius, nusipelnčius dėkingumo ir gerų žodžių. Prieš šventę visi kruopščiai dirba, ruošdami seneliams savo mažytėmis, bet vikriomis rankomis atvirukus. Šitaip vaikai mokomi išreikšti

„Varlyčių“ grupė

savo jausmus ir pagarbą vyresnio amžiaus šeimos nariams. Tai atsispindi ir jų rankomis padarytuose atvirukuose, kuriuos puošia spalvingi piešiniai.

Seneliai ir močiutės yra vieni svarbiausių žmonių vaikų gyvenime. Kiekvienas iš jų tarsi perlas – nepakartojamas ir neapsakomai brangus. Smagu atsisėdus ant jų kelių katučių paploti, padainuoti, pajusti bendravimo šilumą ir meilę. Močiutės ir senelio diena – labai graži, šilta ir nuoširdi šventė.

Šventės pradžioje garbingus svečius pasveikino darželio direktorė Alicija Valinčienė. Visi vaikučiai ir mokytojos sugiedojo seneliams „Ilgiausių metų“. Šventė neapsiėjo ir be džiūkiškos dainos. Laimingi ir spindintys močiučių ir senelių veidai bylojo, kokios svarbios tos akimirkos, praleistos su anūkais. Visi pasirodymai dvelkė pagarba mylimiems seneliams, o nušvitę senelių veidai, garsūs plojimai bei viena kita tyliai nubraukta džiaugsmo ašara liudijo, kaip seneliai didžiuojasi savo mažais anūkeliais. Kiekvienas vaikas džiaugėsi savo seneliais ir norėjo kuo nuostabiau tai išreikšti. Mūsų auklėtiniams tai buvo pamoka, kaip reikia

gerbti, mylėti savo senelius ir vyresnius žmones. Buvo smagu matyti gausų senelių būrį.

Po renginio vaikai pakvietė senelius apsilankyti salėje. Anūkeliai pasveikino juos ir įteikė pačių paruoštus atvirukus. Darželinukai parodė seneliams, kur jie kasdien žaidžia, piešia ir mokosi. Vaikai džiaugėsi, kad turėjo galimybę parodyti, kaip moka dainuoti, šokti ir deklamuoti gražius eilėraščius, taip pat pasidžiaugti patalpomis, kuriose jie kasdien būna. Vėliau koridoriuje, kur laukė saldžios vaisės ir kava bei arbata, jie vaišinosi ir smagiai

ugdoma pagarba vyresniesiems. Seneliai vaikams perduoda istoriją. Gera, kai darželyje susitinka net kelios kartos. Iš tiesų svarbu ir verta tiesti tiltus tarp kartų – suburti pačius jauniausius ir vyresnio amžiaus žmones. Šia švente ne tik stiprinamas kartų bendravimas, bet ir rodomas deramas dėmesys močiutėms ir seneliams, ugdomas teigiamas mažųjų požiūris į vyresnius šeimos narius.

**Močiute ir seneli, ačiū,
kad visada apgaubiate
savo nuoširdžia meile!**

„Boruželių“ grupė

Senelių diena Vidugirių mokykloje

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Po dvejų metų pertraukos Vidugirių mokykla vėl prisipildė smagaus šurmulio. Sausio 19 dieną anūkių pakviesti į mokyklą sugužėjo seneliai. Šią dieną mokykloje skambėjo linksmi vaikučių balseliai, girdėjosi tvirti senelių žodžiai ir švelnūs močiukių balsai. Mokinukai mokytojams padedant svečiams paruošė meno programą. Nuaidėjęs sveikinimo žodžiams anūkieliai savo mylimus senelius stipriai apkabino ir įteikė dovanėles. Sugrįžę į sceną, mokiniai šoko, dainavo, deklamavo eilėraščius, vaidino. Mažiausieji sutrepšėjo šokį „Aviža prašė“. Šokėjams pritarė gyvos muzikos akordai – Rita dainavo, o Lukas, Mantas, Ernestas ir Jonas grojo. Išgirdome ne vieną padėkos žodį. Jaunesnieji 0–V kl. mokinukai dėkojo dainos posmais „Močiute brangi, močiute miela, dėkojame, kad esi“, o aštuntokės skaitė savo laiškus – padėkas seneliams:

Gražinos Kibyšienės nuotr.

„Mieļoji močiute! Dėkoju Tau už skanius pyragus, kuriuos Tu kepi, už garuojančius pietus, kurie visada manęs laukia ant stalo, už kartu praleistas smagias akimirkas, bendravimą, už tai, kad gynei nuo tėvelių pabarinimų, už pasakas, kurias man sekdavai, už linksmas dienas ir šypseną... Už

viską tariu Tau ačiū.“ (Sandra)

„Ačiū Tau, seneli, kad nuo mažens skiepijai man meilę tradicijoms, tėvynei ir dainoms. Ar atsimeni, kaip aš, toks mažas vaikiukas, dainuodavau gražiausias lietuvių liaudies dainas, o Tu pritardavai akordeonu? Tau, seneli, galiu pasakyti viską, Tu visados suprasi, patarsi ir išliksi šalia. Tu apginsi nuo tėvelių, kai bars, o kai ko nors reikės – visada padėsi. Seneli, Tu man davei tai, kas svarbiausia – savo gyvenimo patirties dalį. Pasakojai istorijas, išmokei dainų, parodei tradicijas, visą senovinį gyvenimą. Davei pradžių naujai kartai. Nors močiute ir pyko, visados nupirkdavai skanų šokoladą ar paketį traškučių. Ačiū už šilumą ir meilę, kurią man dovanoji. Seneli, Tu tikrai nuostabus žmogus, iš kurio verta imti pavyzdį. Džiaugiuosi, kad Tave turiu! Myliu Tave!“ (Rita)

Meno programos pabaigoje II–VIII klasių mokiniai suvaidino spektaklį apie neklaužadą berniuką „Jausmų pilis“. Senelių šypsenos ir

Gražinos Kibyšienės nuotr.

gausūs plojimai liudija, kad šventinis koncertas patiko. Jie laimingi, spindinčiomis akimis, su meile žvelgė į anūkus. Girdėdami meilūs žodelius braukė susijaudinimo ašaras.

Po šventinės programos mokyklos direktorius Dovydas Nometka visus pakvietė bendrai nuotraukai bei pasibūti prie saldaus stalo. Dar ilgai netilo nuoširdžios šnekos, nuskambėjo ne viena daina.

Gera, kai mokykloje susitinka net kelios kartos. Miela matyti jaunesniųjų ir vyresniųjų šypsenas, jausti jų meilę ir nepaprastą ryšį, artumą. Tai tarsi išdykusios vaikystės ir brandaus gyvenimo bendrystė. Svarbu palaikyti tarp kartų šiuos nematomus tiltus.

Didelė pagarba Jums, šios šventės sveteliai. Nuoširdūs padėkos žodžiai už tai, kad suradot noro ir

jėgų atvykti į mūsų mokyklą. Matėme, jog kai kuriems tikrai reikėjo sukaupti nemažai pastangų, kad užliptų laiptais ar ilgesnį laiką pasėdėtų kietoje kėdėje. Juk jau ir jėgos ne tos, ir sveikata dažnai sušlubuoja. Brangūs seneliai žilagalviai, mielos senelės „su džinsais“, linkime Jums sveikatos ir dar daug gražių, saulėtų metų. Būkite sveiki ir laimingi!

Eglutė Vidugirių mokykloje

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Mūsų mokykloje daug metų puoselėjamos mokyklinės eglutės tradicijos. Šios jaukios mūsų bendruomenės šventės nekantriai laukia ne tik mokiniai, bet ir mokyklos absolventai bei jų tėveliai. Gera išgirsti prašymą: „Praneškite, kada Vidugirių mokykloje vyks eglutė.“ Ačiū visiems už susidomėjimą ir mokyklos palaikymą.

Šiais metais šventė vyko sausio 22 d. Patį sekmadienio vidurdienį prasidėjo mokinių meno programa. Gausiai susirinkusiuosius šiltai pasveikino mokyklos direktorius

Dovydas Nometka ir aštuntokė Rita Pečiulytė. Scenoje pasirodė visi II–VIII klasių mokiniai, taip pat mūsų mažiausieji – ikimokyklinukai. Pirmoji programos dalis – spalvinga eilėraščių, dainų ir ratelių pynė. Mokinčius paruošė muzikos mokytoja Irena Kalinauskienė ir auklėtojos.

Koncertą pradėjo patys mažiausieji. Jie padeklamavo eilėraščių ir padainavo bei pašoko šokį „Aviža prašė“. Jiems pagrojo kapela. O ji tikrai nebloga. Turime akordeonininką, smuikininką, būgnininką ir gerą dainininkę. Dainą „Šalčio natos“

atliko Gabija, Karolina ir Edgaras. Nuotakai palaikyti jie pritarė varpeliais. Po jų į sceną įžengė IV–V kl. mokiniai. Romas deklamavo, o Olivija padainavo angliškai trumpą, bet labai gražią dainelę apie besmegenį. Skambėjo visų kartu atliekama daina apie baltą žiemą. VI–VIII kl. mokiniai padainavo Nijolės Čereškevičienės dainą „Naktelės žiedai“. Mūsų šaunios aštuntokės eglutės programai pasiruošė savarankiškai. Sandra Černelytė pagrojo akordeonu kūrinių „Varpeliai“, o Rita Pečiulytė pritarė gitara padainavo „Tu vėjo paklausk“.

Antroji meno programos dalis – tai mokinių vaidinimas. Spektaklį „Jausmų pilis“ vaidino II–VIII klasių mokiniai. Režisierės – Onutė Samulevičienė ir Onutė Grėbliūnienė. Dalyviai sulaukė žiūrovų plojimų, gražių žodžių ir pagyrimų, o į šventę atvykęs Kalėdų Senelis dar ir dovanų visiems padovanojo.

Po meno programos visa mokyklos bendruomenė susitiko prie vaišių stalo. Buvo laiko pasišnekučiuoti, pasidalinti savo džiaugsmiais ir rūpesčiais. Išsiskirstėme su viltimi žvelgdami į ateitį.

Anzelmo Matučio 100-ųjų gimimo metinių minėjimas Alytuje

SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOS INF.

Sausio 7 dieną Alytaus kraštyros muziejuje vyko baigiamasis virtualaus tarptautinio pradinių klasių mokinių raiškiojo skaitymo konkurso „Tau, vaikuti, dovanaju...“, skirto poeto Anzelmo Matučio 100-osioms gimimo metinėms paminėti, renginys. Jo metu buvo apdovanoti laureatai ir nominacijų laimėtojai. Konkurse dalyvavo Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos pradinių klasių mokiniai. Nominacijas pelnė Inga Žukauskaitė ir Patrikas Nevulis. Konkursui mokinius paruošė mokytojos Irena

Iš Irenos Vaicekauskienės asmeninio albumo

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Balulienė ir Irena Vaicekauskienė. Jį organizavo Alytaus Šaltinių progimnazija. Laureatams diplomus ir atminimo dovanėles įteikė progimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui, konkurso vertinimo komisijos pirmininkė Milda Kochanskienė.

Renginio metu buvo galima pasiklausyti laimėtojų deklamuojamų eilėraščių, poeto sūnaus Vytauto Matulevičiaus, ilgametės bičiulės Birutės Švagždienės ir kitų prisiminimų. Anzelmo Matučio 100-ųjų gimimo metinių proga pristatytos trys naujos knygos apie poetą.

Anzelmas Matutis (tikr. Matulevičius, 1923 m. sausio 7 d. Zomčinėje, Igliaukos valsčius – 1985 m. rugsėjo 21 d. Alytuje) – Lietuvos pedagogas, rašytojas, vaikų literatūros kūrėjas, daugelio premijų laureatas.

Jau 1937 m. pradėjo spausdinti eilėraščius vaikams. Poetas išleido daugiau kaip 30 eilėraščių, poemų, eiliuotų pasakų knygų vaikams, parengė literatūros bei istorijos skaitinių knygų ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikams.

Lankėme Rygą ir Taliną

SKAISTĖ PETRUŠKEVIČIŪTĖ

2022 m. lapkričio 8-osios rytą II ir III klasių mokiniai išsirušėme į kelionę. Ilgai keliavę pasiekėme Rygą. Aplankėme Latvijos sostinės senamiestį. Didelį įspūdį mums paliko ne tik architektūra: bažnyčios, paminklai, bet ir nuo senovės išlikę pasakojimai ir legendos. Daug sužinojome iš gidės, su kuria leidome laiką Rygoje. Po varginančios, bet vertingos dienos nuvykome į nakvynės vietą ir šauniai praleidome laiką su draugais.

Kitą dieną išsirušėme į dar tolimesnę kelionę – į Estijos sostinę Taliną. Atvykus gidas mus supažindino su miestu. Pamatėme didelį stadioną, kur vyksta festivaliai ir įvairūs

Skaistės Petruškevičiūtės nuotr.

Skaistės Petruškevičiūtės nuotr.

žymių žmonių koncertai. Sužinojome, jog Talinas suskirstytas į dvi dalis: viršutinę ir apatinę. Viršutinėje išlikęs senamiestis, kurį lankėme. Pamatėme begalo gražias gatves, ragavome tradicinių patiekalų, išgirdome iš

praeities išlikusių istorijų. Vėliau gidas parodė mums vietą, iš kurios matėsi visa Talino panorama. Žavėjomės nepaprasto grožio vaizdais. Apatinėje miesto dalyje esančiomis naujamiesčio gatvėmis nuvykome į viešbutį.

Trečią dieną papusryčiaavę išvykome namų link. Pakeliui sustojome prie Rundalės rūmų. Aplankėme pačius rūmus ir lauke esantį sodą. Stabtelėjome taip pat prie Baltijos jūros kranto. Pasigrožėję su daina patraukėme namo.

Išvyka visiems labai patiko. Sugrįžome sveiki, patenkinti ir laimingi.

Punsko Kovo 11-osios licėjaus šokių grupės „Šalčia“ laimėjimai

„ŠALČIOS“ VADOVĖ ASTA PEČIULIENĖ

Punsko Kovo 11-osios licėjaus liaudiškų šokių grupė „Šalčia“ veikia nuo 2000 m. Joje šoka šios mokyklos mokiniai. Mes esame dalyvavę Šokių šventėje Vilniuje (2018 m. dalyvavo „Šalčios“ moksleivių ir studentų grupė), koncertavę Vasario 16-osios gimnazijoje Hiutenfelde, Vokietijoje, pas lietuvius Latvijoje, bet svarbiausias mūsų pasirodymas būna per mokyklos šventę – Kovo 11-ąją. Dažnai važiuojame koncertuoti ir į Lietuvą. 2019–2020 m. taip pat ruošėmės dalyvauti 2020-ųjų Moksleivių šokių šventėje (jau buvome nusiuntę išmokytų šokių vaizdo įrašus), tačiau ji atšaukta dėl pandemijos.

Pastaraisiais metais nusprendėme dalyvauti lietuvių liaudies šokių konkursuose. 2021 m. dalyvavome Lietuvos valstybinio dainų ir šokių ansamblio „Lietuva“ paskelbtame lietuvių liaudiškų šokių konkurse „Šoka Lietuva 2021“, kuris vyko nuotoliniu būdu. Ir čia mes tapome laureatais (aukščiausias įvertinimas). 2022 m. gegužės 22 d. liaudiškų šokių konkurse „Ivario tiltu“ Šakiuose licėjaus moksleiviai laimėjo II vietą. Tai mums suteikė daug džiaugsmo, gerų emocijų, jaunimą paskatino dar labiau tobulėti liaudies šokio erdvėje. Buvom nepaprastai laimingi ir pakylėti. Lietuvos nacionalinio kultūros centro Choreografijos skyriaus specialistų paskatinti nusprendėm išbandyti savo jėgas LNKC rengiamame konkursiniame festivalyje „Aguonėlė“. „Aguonėlė“ todėl, kad tai pirmasis lietuviškas šokis,

1905 m. sušoktas scenoje vakaronės metu (valstiečio P. Jurkaus namuose Petrikaičių kaime, netoli Kretingos). Festivalis-konkursas organizuojamas nuo 1976-ųjų kas treji metai. Tai svarbiausias ir didžiausias vaikų ir moksleivių sceninių lietuvių liaudies šokių festivalis Lietuvoje. Jo tikslas – puoselėti lietuvių liaudies sceninę šokį, ugdyti šokėjų sceninę kultūrą, atkreipiant dėmesį į vaikų meninį užimtumą, skatinti kurti naujus kolektyvus, skatinti naujas kūrybines idėjas. Renginyje dalyvauja įvairaus amžiaus moksleivių šokių grupės, studijos ir ansambliai. Šokių grupės varžosi miesto, rajono centrų bei miestelių ir kaimų kategorijose, taip pat dėl laureato vardo. Trijuose konkurso ratuose dalyvauja per 7 tūkst. šokėjų.

Atrankinis mūsų regiono turas vyko 2022 m. lapkričio 20 d. Vilkaiviškio kultūros centre. Tiesą sakant,

važiuojame neturėdami didelių vilčių, užsibrėžtų tikslų... Galvojau: lai jaunimas pamato, kaip šoka Lietuvos moksleiviai, kaip jie jaučia šokį ir kaip šokdami perteikia emocijas žiūrovui, lai pasimoko iš kitų. Konkursui paruošėme du šokius, nes tokie reikalavimai. Vienas jų, „Kiškelis“ (choreogr. L. Klepeckaitės-Diržininkienės, muz. A. Klovos) – tai santūrus advento laikotarpio šokis, kitas – „Zbitkavonė“ (choreogr. A. Valantienės, muz. S. Miltenio) – žaismingas ir šelmiškas šokis,

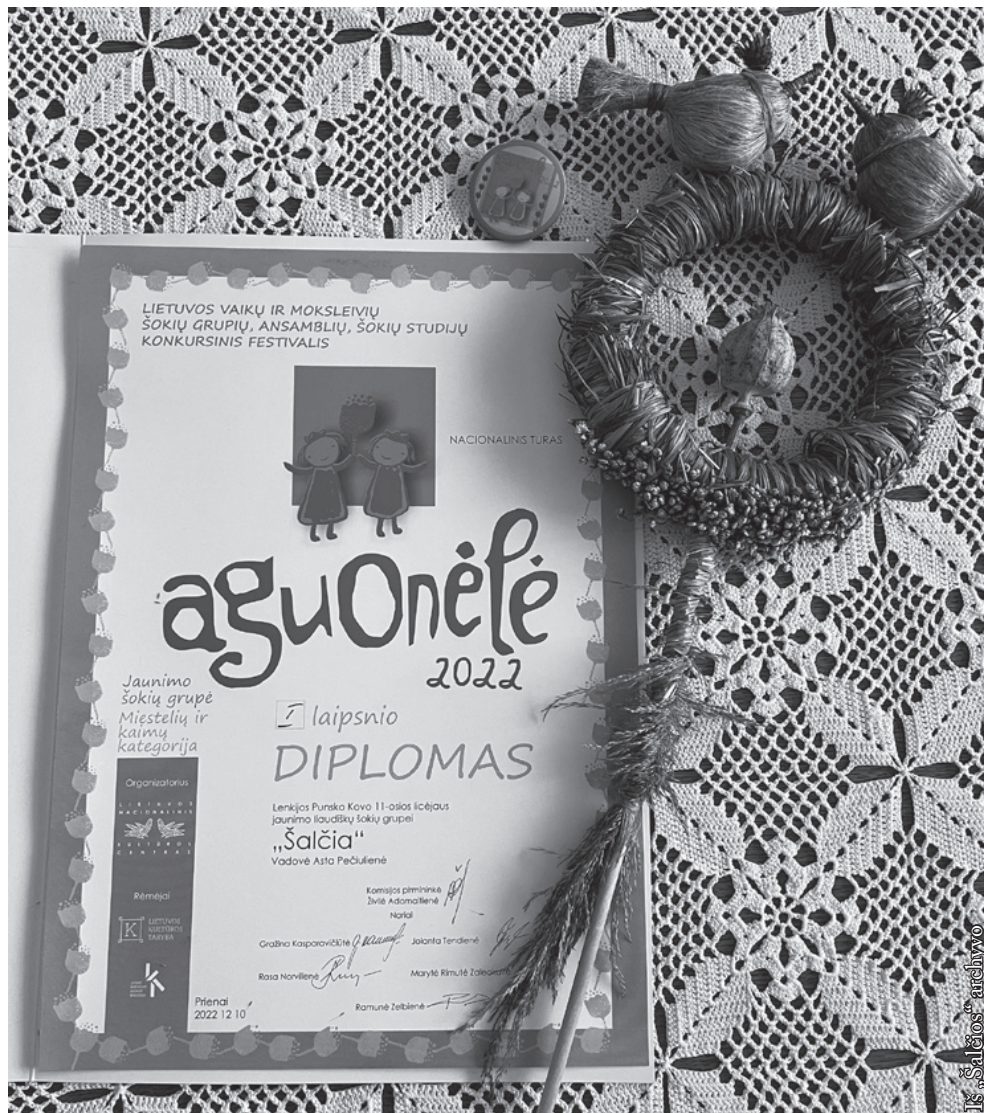
vaizduojantis merginų ir vaikų jaunatviškas viliones. Jaunimas tikrai labai stengėsi šokdamas. Ir šypsniai jų veiduose, ir dėmesys viens kitam, ir tvarkingi rūbai, ir atlikimo maniera lėmė, kad miestelių ir kaimų kategorijoje laimėjome I vietą bei patekome į nacionalinį „Aguonėlės“ konkursą, kuris turėjo vykti gruodžio 10 d. Prienuose. Džiaugėmės visi, laimė liejosi per kraštus. Juk tai pirmieji Punsko šokėjai, debiutavę „Aguonėlėje“ ir patekę į nacionalinį turą.

Vėl šokome, repetavome ir įtemptai dirbome besiruošdami konkursui. Įtampa buvo dar didesnė, nes dalis šokėjų savaitę prieš konkursą buvo išvykę į mokyklinę ekskursiją

po gražiausias Europos sostines. Vos spėjo grįžti – perlipo iš vieno autobuso į kitą, ir lėkėme į Prienus. Čia buvo suvažiavę patys geriausi Lietuvos moksleivių kolektyvai. Šokančiųjų lygis buvęs nepriekaištingas. Mes tik suglaudę ausytes, primerkę akis žiūrėjom ir negalėjom atsistebėti, kartu atsidžiaugti, kad ir „Šalčia“ tarp pačių geriausiųjų. Jau tai mums buvo didelis pasiekimas. Nesvarbu, kad jaunimas ne visi iki galo sveiki ir pailsėję, kad ne visi tiek repetavę, kiek reikėtų – jų akys degė jaunatviška energija ir meile šokiui. Ir šito pakako – skelbiant rezultatus vėl išgirdome, jog esame vieni iš tų, kurie laimėjo I vietą nacionaliniame „Aguonėlės“ ture. Tai buvo mūsų

džiaugsmo apogėjus. Jaunimas atsištojęs džiūgavo, šaukė ačiū. Bet tai aš jiems labai nuoširdžiai dėkoju už viską, už tai, kad kiek jiems įdedu savo širdimi – man grįžta su kaupu... Todėl ir dabar labai nuoširdžiai dėkoju visiems vaikams (jūs esate mano vaikai): Gintarei Vektoriūtei – „Šalčios“ koordinatoriui ir sielai, Gabijai Uzdilaitei – „Šalčios“ šeimininkei ir vedlei, Viktorijai Petruškevičiūtei – „Šalčios“ šypsuliukui, Martinai Muliarčikaitei – „Šalčios“ ištikimai tylenei, Vaivai Vaicekauskaitei – pražystančiai koncertų metu, Silvijai Misiukonytei – sąžiningai ir kruopščiai bitelei darbininkei, Karolinai Agurkytei – žaibo greitumu įsimenančiai visus šokius, Faustinai Radzevičiūtei – žaviai dainininkei ir grakščiai šokėjai, Edvinui Pajajui – į repeticijas atvykstančiam dar prieš vadovę (dabar jau VGTU studentui, bet dar pernai buvusiam licėjaus mokiniui), Robertui Makauskui – mūsų dailiai nauaugusiam ažuolui, nuo rugsėjo šokančiam VU dainų ir šokių ansamblyje, Mangirdui Vektoriui – „Šalčios“ režisieriui ir strategiui, Rimui Rėkui – išmokstančiam šokius iš filmuotos medžiagos, Povilui Sendai – šokančiam kūnu ir siela, Oliveriui Krakauskui, kuris ir vėluodamas visur suspėja, Povilui Zdaniui – šypsniu ir geru žodžiu reaguojančiam į vadovės pastabas, Artūriui Puzauskui – niekada nepraleidžiančiam repeticijos. Jūsų, vaikai, neįmanoma nemylėti. Jūs mano džiaugsmas ir mano pasididžiavimas! Jūs man suteikiat energijos gyvenimui.

Na, o dar labiau apsidžiaugėme gavę kvietimą dalyvauti teatralizuotame „Aguonėlės“ konkurso laureatų ir diplomantų koncerte „Taip, taip aguonėlė auga...“, kuris vyko 2023 m. sausio 14 d. Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos Šokio teatre Vilniuje. Nuvažiavome, pašokome ir įrodėme Lietuvai, kad ir Punske auga Lietuva, kad ir mes stengiamės šokti lietuviškus

Iš „Šalčios“ archyvo

šokius, kiek sugebam gerai ir taisyklingai, kad ir mes mylim lietuvišką šokį, savo kraštą ir Tėvynę. Jei šias

vertybes vaikai išsineš savo širdyse – jie bus taurūs ir vertingi.

Tuo pačiu norėčiau nuoširdžiai

padėkoti mokyklos direktoriui Alvydui Nevuliui, kuris visada parūpindavo transportą, už kurį mums mokėti nereikėdavo (o juk suprantam, kad vandeniu nevaromas joks automobilis – tai kainuoja). Ačiū tėveliams, kad išleisdavote vaikus į repeticiją, kartais atleisdami nuo jų kasdienių darbų ir pareigų, ačiū mamytėms, kad šokėjų marškiniai visada balti ir išlyginti, ačiū licėjaus mokytojams, kad skatinate vaikus lankyti popietinius užsiėmimus. Taigi matote, kad mūsų laimėjimas – visos didelės mūsų bendruomenės pastangos, maži ir dideli darbeliai. Ir už tai dar kartą visiems labai nuoširdžiai ačiū. O licėjaus jaunimui linkiu ryžto ir niekada neprarasti noro šokti. Juk „lietuvių liaudies šokį šoka tik išrinktieji“!

Punsko licėjus – geriausia sidabrinė mokykla Palenkės vaivadijoje!

PUNSKO LICÉJAUS INF.

Edukacinis fondas „Perspektywy“ kiekvienais metais skelbia Lenkijos vidurinių mokyklų reitingą. Sudarant 2023 m. geriausių licėjų sąrašus, atsižvelgta į mokyklas, kuriose 2022 m. gegužės mėn. brandos egzaminus laikė ne mažiau kaip 12 moksleivių, o vidutiniai privalomų lenkų kalbos ir matematikos egzaminų rezultatai buvo ne žemesni kaip 0,75 Lenkijos licėjų vidurkio.

Reitingo kriterijai: brandos egzaminas – privalomi dalykai, laikyti pagrindiniu lygmeniu (30 %), brandos egzaminas – visi pasirinkti (papildomi) dalykai (45 %), laimėjimai šalies ir tarptautinėse olimpiadose

(25 %). Įvertinta apie 1500 Lenkijos licėjų.

Punsko Kovo 11-osios licėjus šiemet išsiveržė į 5 vietą vaivadijoje ir pirmauja tarp visų sidabrinų mokyklų Palenkės vaivadijoje! Visos šalies mastu užėmė 225 vietą! Palyginimui: Suvalkų A. Litynskio vidurinė mokykla atsidūrė 9 vietoje (312 Lenkijoje), Suvalkų M. Konopnickos licėjus – 12 vietoje (412 Lenkijoje), o Seinų S. Konarskio licėjus vaivadijos reitinge yra 38.

Jau 5 metai iš eilės Punsko Kovo 11-osios licėjus yra sidabrinė mokykla ir patenka į geriausių Lenkijos ir Palenkės vaivadijos licėjų gretas.

Naujametiniai pažadai

BIRUTĖ BURDINAITĖ-OŁÓW

Teresė: Sveika! Kuo geriausių Naujųjų!

Lina: Labas! Ir Tau! Ar linksmi juos sutikai?

Teresė: Taip, su geriausiais draugais visada būna smagu! O Tu?

Lina: Mes su draugu Naujuosius sutikome kitaip nei paprastai – kultūros centre, kur vyko klasikinės muzikos koncertas. Kultūros namų direktorius linkėjo, kad tą stebuklingą Naujųjų metų naktį visų širdys prisipildytų *džiaugsmu, viltimi ir ramybe*. Taip ir įvyko...

Teresė: Ar daug žmonių dalyvavo šventėje?

Lina: Kiek girdėjau, beveik visi lietiai *liko parduoti*.

Teresė: Gaila, kad šventės taip greitai prabėga... Ir sugrįžtama į senas vėžes. O taip norėtusi naujais metais *būti geresniu, protingesniu, drąsesniu, kūrybiškesniu...* Tik ką daryti, kad naujametiniai pažadai neliktų vien pažadais?

Lina: Esu skaičiusi, kad ne visai 10 procentų žmonių visada įvykdo naujametinius įsipareigojimus. O dažniausi pažadai: išmokti geriau planuoti laiką, numesti svorio, pradėti sportuoti ir sveikai maitintis, taupyti pinigus, daugiau laiko skirti šeimai ir kt.

Teresė: Na, aš irgi nusprendžiau *kūdintis* ir nuo sausio 1-osios vėl *esu ant dietos*. Deja, turėjau atsisveikinti

su mano mėgstamiausiais *načosais, krakersais ir mufinkėmis...* Turiu *smartfone* kalorijų skaičiavimo *aplikaciją*. Nusipirkau *kinietišką vòkà*, kad kepdama *naudočiau* kuo mažiau aliejaus. Labai daug vertingos informacijos randu vienos merginos, kuri atsikratė net 80 kg, *bloge*.

Lina: Sėkmės! Kad Tau pavyktų!

***

Su pilnį žyminčiu veiksmazodžiu *prípildyti* objektas reiškiamas ne įnagininku, o kilmininku (ne *prípildyti kuo*, o *prípildyti ko*), pvz.: *Kultūros namų direktorius linkėjo, kad tą stebuklingą Naujųjų metų naktį visų širdys prisipildytų džiaugsmu, viltimi ir ramybe (džiaugsmo, vilties ir ramybės)*. *Autobusas pripildytas keleiviais (keleivių; pilnas keleivių; pilnutėlis keleivių)*.

Žodžių junginys *liko parduoti* pažodžiui išverstas iš lenkų kalbos (*zostaty sprzedane*). Taisome: *buvo parduoti*.

Būviui reikšti vartotinas būdvardžių ir būdvardiškai vartojamų žodžių naudininkas, o ne įnagininkas, pvz.: *O taip norėtusi*

naujais metais būti geresniu, protingesniu, drąsesniu, kūrybiškesniu (geresniam, protingesniam, drąsesniam, kūrybiškesniam)... Svarbu būti *sąžiningai* (*sąžiningai*).

Prielinksnis *ant* nevartotinas veiksmo ar būsenos pobūdžiui reikšti. Taigi ne *esu ant dietos*, bet *laikausi dietos*.

Dialoge pavartotų svetimžodžių lietuviški atitikmenys: *kūdinti, kūdintis – liekninti, lieknintis, liesinti, liesintis, mesti svorį, načosai*

– kukurūzų traškučiai, krakersas
– traputis, traškusis sausainis (galimas ir tarptautinis krekeris), mufin-kė – keksiukas (galima ir adaptuota forma mafinas; šis pavadinimas vartojamas dviem reikšmėmis: 1. nedidelis kupolo formos pyragaitis, paplitęs Jungtinėse Amerikos Valstijose; 2. Jungtinėje Karalystėje – apvali akyta bandelė, valgoma perpjauta pusiau), smartfonas – išmanusis telefonas, vòkas – kiniška keptuvė, blògas – tinklaraštis.

Angliško kompiuterijos termino *application* lietuviški atitikmenys: 1. programa (tai kompiuteriu atliekamų veiksmų aprašas kuria nors programavimo kalba arba kompiuterine kalba); 2. taikomoji programa (tai programa, kurią kompiuterio naudotojas taiko kokiam nors darbui atlikti tiesiogiai). *Mobile application* – mobilioji programa (tai programa, pritaikyta mobiliajam prietaisui), programėlė.

Kinijos gyventojai – tai *kinas, kinė*, o ne *kinietis, kinietė*. Taigi ir keptuvė *kiniška*, ne – *kinietiška*.

Kada *vartoti*, o kada *naudoti*? Griežtos ribos tarp šių žodžių nėra. Naudoti galima tai, iš ko patiriame naudos (*Žmonės naudoja gamtos išteklius.*), ir tai, kas naudojama kaip priemonės ar įrankiai (*Jis kompiuterį naudoja darbui ir laisvalaikiui.*). Vartojame valgį, vaistus, kalbos dalykus, pvz.: *Kepdama vartoju mažai aliejaus. Ligonis vartojo įvairių vaistų. Kalbėdama ji pavartoja gražių posakių.* Yra atvejų, kai tam tikrą daiktą galima ir vartoti, ir naudoti. Pavyzdžiui, maisto reikalams vandenį reikia vartoti, pramonėje – naudoti (čia jį vartojame kaip priemonę); maisto produktai vartojami, tačiau, jei iš jų daromas kitas produktas, jie naudojami (tortui pagaminti naudojamas sviestas); vaistus žmonės vartoja, o gyvūnams gydyti vaistai naudojami.

Gyvenimą paskyręs pasaulio lietuviams

Prelato Edmundo Putrimo atminimui

VYTAUTAS PEČIULIS

Kad aprašytum, koks buvo Prelatas Edmundas Putrimas, reikėtų parašyti knygą. Prelatas buvo besiaukojąs darbuotojas tikėjime ir nepailstantis lietuvių gyvenime. Sunku būtų surasti asmenį, kuris apie jį neigiamai pasisakytų.

Pažintis su prelatu buvo ilgametė. Būdamas moksleivis, išsiskyrė iš kitų savo ūgiu ir gyvybiškumu. Teko jį matyti lietuvių renginiuose. Būdamas aukšto ūgio, skyrėsi nuo kitų jaunuolių. Buvo judrus šokėjas ir skyrėsi taip pat figūriniais judesiais. Kai pasklido kalbos, kad Edmundas pasirinko būti kunigu, daug kas abejojo, ar jis tam tinkamas. Išvyko 1980 metais į Romą, apsigyveno lietuvių

kolegijoje, studijavo Romos teologijos universitete.

Prelatas Edmundas Putrimas gimė 1959 metais Toronte, lietuviškoje

Buvusioje vokiečių tvirtovėje. Klierikas E. Putrimas (pirmas iš dešinės) su Vytautu Pečiuliu ir Benu Valensku

Iš Vytauto Pečiulio asmeninio albumo

Klierikas E. Putrimas Vygriuose su Algiu Uzdila, Živile Makauskiene ir Vytautu Pečiūliu

religingoje šeimoje. Jo tėvai per karą, prieš prasidedant okupacijai, pasitraukę į Vokietiją ir vėliau atvykę į Kanadą. Augo su vyresniuoju broliu. Šeimoje buvo stengiamasi išauginti vaikus gerais lietuviais, besiaukojančiais tautiečių gerovei.

Susipažinom arčiau 1981 metais, kai buvau parvykęs į gimtąjį Punsko kraštą. Užėjęs į bažnyčią pamačiau klieriką, kuris prieš parvykdamas atostogauti į gimtąją parapiją Kanadoje užsuko į Punsko parapiją, apie kurią buvo daug sužinojęs susirašinėdamas su Varšuvoje gyvenančiais Broniumi ir Živile Makauskais. Susitikę pradėjom daugiau bendrauti. Pasakojo, kad jam patinkantis šis lietuviškas kraštas, tačiau pažįstamas esąs tik klebonas Ignotas Dzermeika, pas kurį jis buvo apsistojęs. Susitikus kitą dieną pasiūliau kartu vykti į Rytprusių vokiečių vadavietę

Gerlože. Aplankėm karo pabaigoje susprogdintos tvirtovės bunkerių plotą, tapusį muziejumi. Grįžtant mus nuvežęs Benas Valenskas pasiūlė užsukti prie netoli Karaliaučiaus krašto išlikusio vokiečių tilto Stančikų vietovėje. Pravežė pro Galdapę ir Rūdelės apylinkėje esančius kaimus lietuviškais pavadinimais.

Kitą kartą nuvykom aplankyti Vygrių ežero pusiasalyje buvusį vienuolyną. Nuvykę į Seinus su klieriku užėjome į baziliką, kai lietuviai giedojo reikalaudami lietuviškų pamaldų. Po giedojimo susitikom vieno lietuvio namuose aptarti lietuviškų mišių Seinų bažnyčioje reikalus. Pasiūlyta atstovams atvykti kitą sekmadienį susitikti su Lomžos vyskupu Mikolaju Sasinovskiu (Mikołaj Sasinowski), kai šis atvyksias į Punską teikti jaunimui Sutvirtinimo sakramentą.

Punske į kleboniją man patekti nebuvo galimybių, bet klierikas galėjo priėti prie vyskupo. Vyskupas, mokantis anglų kalbą, su juo bendravo angliškai. Klieriko Putrimo prašomas jis vis dėlto nesutiko susitikti su atstovais. Seiniškiai pasitiko vyskupą einant iš klebonijos į bažnyčią. Paklaustas apie lietuviškas mišias Seinuose, jis atsakė, kad sprendimas priimtas ir jo pakeisti negalima. Pasiūteravus, ar yra kokia nors galimybė atnaujinti reikalą, pasakė: savo pastangoms supilkit kapą ir pastatykit kryžių. Ir ranka padarė kryžiaus ženklą.

Nepaisant tokių nesklandumų, jaunam klierikui Suvalkų trikampis taip patiko, kad visą gyvenimą įvairiomis progomis dažnai čia lankydavosi.

Prelatas, augęs Toronto lietuvių bendruomenėje, būdamas kunigas, visą gyvenimą pavyzdingai darbavosi. Nuo pirmųjų metų kaip klierikas triūsė lietuvių jaunimo Prisikėlimo parapijos stovykloje. Pirmaisiais stovyklos metais buvo kapelionas, o man teko būti ūkvedžiu. Stovyklaujančių vaikų tėvai turėjome įvairias pareigas. Moterys dirbo virtuvėje – gamino stovyklautojams maistą. Antraisiais stovyklos metais jaunas klierikas buvo ne tik kapelionas, bet ir komendantas. Nedrąsiai ėmėsi šių pareigų, tačiau kiek sugebėjo, visa atliko. Mat pirmaisiais metais matė, ką turi daryti komendantas, tiksliau – viršininkas. Pradžioje stovykla buvo tik lietuviška. Po dešimties metų nutarta atskirai rengti mišrių šeimų vaikams. Kiekvieną vasarą iki dabartinių laikų dvi savaites stovyklauja lietuviškai kalbantys ir dvi savaites – silpnai lietuviškai kalbantys arba mišrių šeimų, visai nemokantys lietuvių kalbos.

Kai 1996-aisiais prasitariau kapelionui, kad liepos 13 d. sukanka 50 metų, kai miręs mano tėvas, jis pasiūlė atnašauti mišias stovyklos koplyčioje. Sukakčiai pažymėti pagaminau kryžių, kurį pašventinus

Iš Vytauto Pečiūno asmeninio albumo

Anūkės Adrianos krikštas. Prelatas su pakrikštyta mergaite, jos tėvais ir broliu bei krikšto tėvais

pastatėme stovyklos kryžių kalnelyje. Kapelionas stovyklose sąžiningai, su pasiaukojimu atlikdavo savo pareigas.

Lietuvos kankinių šventovėje Misisaugoje (Toronto priemiestyje) 1984 metais buvo įšventintas diakonu. 1985 m. birželio 2 d. popiežius Jonas Paulius II Romoje įšventino jį kunigu. Tapęs kunigu, buvo paskirtas vyskupo Pauliaus Baltakio raštinės vedėju ir sekretoriumi. Vyskupas pavedė rūpintis lietuvių jaunimo pastoracija JAV ir Kanadoje. Dalyvavo jaunimo stovyklose, vadovavo dvasinėms pratyboms. 1986 metais rūpinosi Vokietijos lietuvių katalikų dvasiniais reikalais, vedė rekolekcijas lietuvių bendruomenėse, dėstė tikybą Vasario 16-osios gimnazijoje. 1984 metais darbavosi Šv. Kazimiero 500-ųjų mirties metinių minėjimo komitete, 1967-aisiais – vyskupo Pauliaus Baltakio vadovaujamame Lietuvos krikšto 600 metų jubilėjaus minėjimo Romoje komitete. Tais pačiais metais lydėjo vyskupą

Paulių Baltakį pirmoje kelionėje į Suvalkų trikampį. Nuo 1992-ųjų rūpinosi lietuvių sielovada Pietų Amerikoje. 1994 metais apsigyveno lietuviškoje Prisikėlimo parapijoje Toronte. 1997 m. vietinio vyskupo paskirtas Toronto tarptautinio oro uosto kapelionu. Šias pareigas ėjo iki 2012 m.

1994-aisiais Klaipėdoje įsteigė Dvasinės pagalbos jaunimui centrą, kuriam vadovauti pasiuntė Kanadoje gimusį punskietės sūnų. Paskutinį dešimtmetį daug darbavosi Pastoracinio ir socialinio darbo su migrantais komisijoje, dėjo pastangas sustabdyti prekybą žmonėmis ir šiuolaikinę vergovę. Daug padėjo kuriant filmą „Mulai“ – apie lietuvius, kalinčius Peru kalėjimuose dėl to, kad gabeno narkotikus. Kalėjimuose jis lankėsi keletą kartų, bet nerado galimybių kalinius išvaduoti.

Ilgus metus buvo kapelionas jaunimo ir ateitininkų stovyklose Kanadoje ir Amerikoje. Dalyvavo lietuvių jaunimo kongresuose,

Kanados lietuvių bendruomenės, Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos veikloje. Dalyvaudamas Pasaulio lietuvių bendruomenės veikloje, rūpinosi jaunimo dalyvavimu Jaunimo dienose. Buvo Lietuvių katalikų religinės šalpos direktorių tarybos narys ir pirmininkas. Mirus vyskupui Pauliui Baltakiui, paskirtas Lietuvos vyskupų konferencijos delegatu užsienio lietuvių sielovada. Būdamas LVK delegatas, pakeltas į prelatus. Kaip prelatas negailėdamas savo jėgų rūpinosi užsienio lietuvių dvasiniu augimu. Lankė lietuviškas parapijas, misijas ir bendruomenes, derino ir palaikė jaunimo sielovadinę ir tautinę veiklą, teikė pagalbą lietuviams kalėjimuose visame pasaulyje.

Prelatas Edmundas Putrimas 2003 metais Lietuvos Respublikos Prezidento apdovanotas LDK Gedimino ordino karininko kryžiumi. 2009 m. už lietuviybės puoselėjimą ir lietuvių bendruomenių užsienyje telkimą Lietuvos užsienio ministerija įteikė jam Aukso Vyčio garbės ženklą „Už pasaulio lietuvių nuopelnus Lietuvai“.

Prelatas dažnai sakydavo, kad jis gyvena su Biblija vienoje rankoje ir lėktuvo modeliu kitoje. Sudėjus kelionių laiką kasmet keturis mėnesius praleisdavo lankydamas pasaulyje gyvenančius lietuvius. Buvo draugiškas, skirdamas dėmesio kiekvienam sutiktam asmeniui.

Mūsų bendravimas tęsėsi ilgus metus, o susitikę rasdavome apie ką pasikalbėti. Paskutinę vasarą sušlubavus sveikatai prelatas gydėsi ligoninėje. Pasigydęs atvyko į jaunimo stovyklą eiti kapeliono pareigas.

Paskutinį kartą susitikome spalio 2 dieną, kai prelatas krikštijo mūsų anūkėlę. Nepagalvojom, kad už pusantro mėnesio teks amžinai atsisveikinti, kad Visagalis pas save pašauks šį labai reikalingą ir darbštų žmogų.

Kartu dainavęs prie Nepriklausomybės šimtmečio laužų

KUN. MARIUS TALUTIS

2022 m. lapkričio 15 d. iš Toronto atskriejo labai liūdna žinia, jog eidamas 64-uosius metus mirė prelatas Edmundas Putrimas, draugų vadinamas Edžiu. Su prelatu susipažinti ir bendradarbiauti 6 metus teko ir man. Tai buvo tikrai puikus vadovas, lyderis. Jo buvimas nesukeldavo jokių įtampų ar papildomų ceremonijų. Labai gera ir malonu buvo su juo bendrauti, kalbėtis, matyti jo didžiulį rūpinimąsi viso pasaulio lietuviais, tuo pačiu žavėtis jo paprastumu, kuklumu, nusižeminimu, nors žinojom, jog jo gyvenimo patirtis iš tiesų milžiniška. Apie aplankytas šalis, lietuvių bendruomenes, apie nesibaigiančius skrydžius ir „gesinamus bendruomenių gaisrus“, diplomatijos iššūkius galėdavom klausytis ištisas valandas. Jis visiškai negailėjo, netaupė savęs, iš vienos bendruomenės keliaudavo į kitą, vykdavo į Lotynų Amerikos kalėjimus lankyti

ten kalinčių lietuvių, buvo įsitraukęs į prekybos žmonėmis prevencijos reikalus. Prelatui labai svarbus buvo Punsco ir Seinų kraštas. Jis vis kartodavo, jog atvyksta čia pailsėti. Žavėjosi šių žmonių tikėjimu ir atsidavimu lietuvybei. Prelatas Edmundas buvo labai jautrus Punsco ir Seinų krašto lietuvių problemoms. Išgyvendavo ne tik dėl bažnytinių klausimų, bet ir dėl bendrų problemų. Valandų valandas kalbėdavosi su žmonėmis apie jų rūpesčius ir vis rasdavo išmintingų patarimų. Jis labai didžiavosi (taip pat aš didžiuojuosi), jog Lietuvos Nepriklausomybės šimtmetį 2018 m. vasario 16 d. galėjo švęsti Punske. Atsisakė visų kvietimų į furšetus ir koncertus garbingose valstybinėse įstaigose ir pasirinko Punską ir

PLB Seime Vilniuje

Seinus. Prelatas iki vėlyvos nakties lankė kaimus, kur žmonės stovėjo, dainavo prie degančių Nepriklausomybės šimtmečio laužų. Jam šios šventės patirtis buvo tiesiog mistinė. Išsikis Viešpatyje, uolusis misionieriaus.

(Iš kun. Mariaus Talučio feisbuko paskyros)

Punsco valsčiuje

Miela Danute!

Vis kartojasi žiemos ir vasaros,
Ir pavasario vėjai šilti,
O gyvenimas primena pasaką,
Pasiklydusią žemės glėby.

O gyvenimas ima kaip duoklę
Mūsų juoką, svajones, džiaugsmus,
Bet už tai dovanoja mums laimę
Ir dar vienus gražius metus.

Nors pragyventi metai tarsi lapai krinta,
Tokie geri, mieli ir artimi,
Tu nebijok – ne viskas pragyventa,
Daug laukia visko ateity!

Sausio 28 dieną gimtadienį švenčia
Danutė Budzeikienė.

Sveikiname ir linkime, kad toliau
būtum jaunatviška, žvali, linksma ir
sveika. Žinok, kad visi Tave mylim,
esi mūsų džiaugsmas ir paguoda.

Broliai su šeimomis

Deimantinės vestuvės – šeši dešimtmečiai,
Tai tikras žygdarbis.

Jūs patyrėte tiek daug įvairių audrų ir rūpesčių.
Linkime didelės, svaiginančios meilės,
Tegul skausmas ir liūdesys praeina.
Jūsų šeši dešimtmečiai neįkainojami.
Tegul šeima atneša tik teigiama,
Palikuonys džiugina kaip aguonos.

Prieš 60 metų sausio 30 d.

Marytė ir Algirdas Jurkiūnai iš Punsko
sumainė aukso žiedus.

Gražaus jubiliejaus proga sveikina ir daug
sveikatos linki

Sūnūs, marčios, anūkai ir proanūkis

GERBIAMI PRENUMERATORIAI!

**Nebūkite abejingi –
prenumeruokite „Aušrą“, „Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!**

Galima atvykti į redakciją Punske arba Lenkijos lietuvių
draugijos būstinę Seinuose ar užsiprenumeruoti pavedi-
mu į banko sąskaitą (numeris pateikiamas paskutiniame
žurnalo viršelyje), nurodant, už kurį leidinį mokama.

**LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2023 M.
PRENUMERATOS KAINOS**

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	48	12	8
	pusmetis	24	6	4
	ketvirtis	12	-	2
Užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	100	30	30
	pusmetis	50	15	15
	ketvirtis	25	-	7,5
Užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	140	50	50
	pusmetis	70	25	25
	ketvirtis	35	-	12,5

PARDUODU

šalto spaudimo natūralų rapsų aliejų
litrinės talpos buteliuose.

Kreiptis į Ireną ir Vytautą Pečiulius
tel. +48 792 202 773.

PROFESIONALIAI AŠTRINAME

mėsmalių peiliukus, peilius, kirvius,
kauptukus, kaplius ir kt.
Galime atvykti į kliento namus.

Susidomėjusius prašom skambinti
tel. 512 077 847.

2023 m. sausio 21 d. į amžinybę iškeliavo mūsų mylima
A. A. ELENA MALINAUSKIENĖ
iš Vidugirių.

*Mirtis – tai slenkstis, bet ne pabaiga,
Brangiausi žmonės eina ir palieka...
Tačiau nuo jų nusidriekia šviesa,
Ir atminty gyvi išlieka.*

Nuoširdžius padėkos žodžius tariame giminėms, kaimynams, pažįstamiems, kurie lankė velionę laidojimo namuose ir dalyvavo laidotuvėse. Ačiū giesmininkams už giesmes ir maldas, kunigams už atnašautas mišias. Labai ačiū tariame gydytojai Janinai Paransevičienei ir „Carito“ seselėms už slaugymą. Dėkojame visiems už užuojautos žodžius, aukas bei maldas ir velionės palydėjimą į paskutinę kelionę.

Giliai liūdintys vaikai su šeimomis, sesės ir brolis

Vitkauskų šeimos vardu širdingai dėkojame už
A. A. JUOZO VITKAUSKO
iš Kampuočių atsisveikinimą ir palydėjimą į anapilį.

Ačiū giminėms, Kampuočių kaimo gyventojams, pažįstamiems, artimiesiems, klasiokams už aukas, maldas, paguodos žodžius. Dėkojame giesmininkams, kunigams, vargonininkui, zakristijonui, duobkasiui, „Rūtos“ restoranui. Nuoširdžiai ačiū gydytojui Povilui Grėbliūnui už suteiktą pagalbą ir palaikymo žodžius.

Zita, Jonas ir Petras Vitkauskai

Dėkojame Seinų ligoninės gydytojams ir medicinos seselėms už Jurgio Zablacko gydymą ir slaugymą. Ačiū Aradnykų, Rakelijos, Seinų gyventojams ir giminėms už dalyvavimą šermenyse ir laidotuvėse. Dėkojame kunigui Jaroslavui, vargonininkui Slavomirui ir Seinų chorui.

Jonas Zablackas su šeima

*Žmogus – tik žemės svečias,
ir turi jis sugrįžt namo,
bet kaip sunku išleisti jį į kelią,
kuriuo negrįžta niekas atgalios.*

Dėl brangaus tėvelio Juozo Vitkausko mirties buvusį bendradarbį Petrą Vitkauską ir visus artimuosius nuoširdžiai užjaučia.

**„Aušros“ redakcija
ir Lenkijos lietuvių draugija**

Dėl a. a. Tėvelio mirties reiškiamo nuoširdžią užuojautą Petrui Vitkauskui ir jo artimiesiems.

**Punsko Kovo 11-osios licėjaus
bendruomenė**

Dėl buvusio Aradnykų seniūno ir gaisrininko savanorio Jurgio Zablacko, sulaukusio 63 metų, mirties užjaučiame jo brolių Joną, jo šeimą bei a. a. sesers Danutės šeimą ir artimuosius.

**Seinų valsčiaus viršaitis ir
Aradnykų gaisrininkai savanoriai**

Dėl Tėvo mirties Petrą Vitkauską nuoširdžiai užjaučia

Punsko krašto bitininkai

Lietuvos žiniasklaida

2023 01 10–25

Europos Komisija (EK) paskelbė konsultacijų dokumentą – vadinamąją Žaliąją knygą dėl senėjimo. Joje iškelta mintis, kad ateityje lietuviai į pensiją galėtų išeiti sulaukę 72 metų. Dabar Lietuvoje vyrų pensinis amžius siekia 64 m. ir 4 mėn., moterų – 63 m. ir 8 mėn. Planuojama, kad 2026 m. į pensiją visi išeis sulaukę 65 m.

Ir nors EK atstovybės Lietuvoje vadovas Marius Vaščega teigė, kad tai tik matematinis paskaičiavimas, nes „norint nuo 2020 iki 2040 metų išlaikyti tokį patį vyresnių žmonių ir darbingo amžiaus žmonių santykį tam, kad būtų užtikrinamas pensijų adekvatumas ir viešųjų finansų tvarumas, Lietuva (kaip ir Liuksemburgas) turėtų pailginti darbingą amžių iki 72 metų, bet kokią šalies pensijų sistemą kurti, sprendžia Lietuva, o nuspręsti, kiek iš viso truks profesinė karjera, mūsų, kaip piliečių, teisė“, Lietuvoje tai sukėlė nemažas diskusijas visuomenėje.

Prezidentas Gitanas Nausėda kalbas ilginti pensinį amžių iki 72-ųjų pavadino „šaršalu“ ir ramino gyventojus, kad šis klausimas kol kas nebus rimtai svarstomas. „Dabar Lietuvoje gyvenimo trukmė pernelyg trumpa, pernelyg trumpas ir sveiko gyvenimo amžius, tad visiškai nemoralu svarstyti tokius klausimus. Mano įsitikinimu, socialinio draudimo fondas nėra savitiksliis dalykas, į kurį norime sukaupti kiek galima daugiau pinigų. Tai yra fondas, iš kurio žmonės galėtų civilizuotai, oriai gyventi, ir svarbiausia, kad žmonių pensijos toliau didėtų, ką nuosekliai siekiame padaryti“, – žiniasklaidai sakė G. Nausėda.

Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen taip pat kalbėjo, kad šiuo metu nėra poreikio didinti pensinį

amžių, o viešojoje erdvėje esančios kalbos apie galimybę jį ilginti iki 72-ųjų neturi nieko bendro su realybe.

Gyventojus ramino ir premjerė Ingrida Šimonytė, kuri teigė, kad Vyriausybė šiuo metu nesvarsto ir „ant stalo neturi“ siūlymo didinti pensinio amžiaus. Jos nuomone, sekus informacinis laukas galėjo sukelti diskusiją ten, kur jos nėra.

Ir nors žmonės nelinkę „arti“ dar ilgiau negu iki 65 metų, dauguma specialistų teigė, kad to bus sunku išvengti. „Kokia senatvė šviečiasi: ar teks dirbti iki gyvenimo galo?“ Taip pavadintame straipsnyje portalas 15min.lt rašė: „Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM) akcentavo, kad vien mechaninis pensinio amžiaus ilginimas nepadės – jei padidinus pensinį amžių pagyvenę žmonės neliks darbo rinkoje, problemų tik daugės. <...>

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Komunikacijos skyriaus patarėja Malgožata Kozič sakė, kad šiuo metu Lietuvos pensijų sistema yra tvari. „Tikėtina, kad po 2026 metų, kai nustos ilgėti pensinis amžius, pensijų sistema susidurs su tam tikrais iššūkiais. Pensijų gavėjų skaičius ims didėti, o įmokų mokėtojų skaičius augs ne taip greitai.“ M. Kozič teigimu, norint kalbėti apie konkrečias pasirinktas veiksmų kryptis, reikia platesnės diskusijos kartu su SADM ir kitomis institucijomis bei ekspertais.“

Apie tai, kad labai tikėtina, jog pensinis amžius kils, „Žinių radijuje“ kalbėjo ir banko „Luminor“ vyriausiasis ekonomistas dr. Žygimantas Mauricas. Anot jo, po 2026-ųjų pensinis amžius neilgės, ir tada būtų gerai iš anksto turėti mechanizmą, kuris leistų indeksuoti pensinio amžiaus

ilgėjimą, priklausomai nuo gyvenimo trukmės. „Kitu atveju sprendimas pereitų į politikų rankas ir, tikėtina, ne dabartinių, bet ateityje, kurie bus valdžioje. Ir, aišku, politikai tokių sprendimų niekada nenori. Tai būtų savivžiudiškas sprendimas. Tada bandoma rasti kitų būdų, kaip užkamšyti skylės, ir dažniausiai tas sprendimas, deja, būna didesnis lindimas į skolą, mokesčių kėlimas, kas nelabai gerai ekonominiam, finansiniam saugumui“, – sakė ekonomistas.

Per tris Nepriklausomos Lietuvos dešimtmečius Seime ne vienas parlamentaras kaltintas vienokiu ar kitokiu įstatymų pažeidimu ar net nusikaltimu. Tiesa, sunku būtų prisiminti atvejį, kai politikas iš karto viešai prisipažino ir pats padėjo mandatą. Tačiau 2023 metų sausio 23 diena tikrai įeis į Lietuvos politikos istoriją: „pirmas atvejis Lietuvos Seimo istorijoje, kai parlamentarui reiškiami įtarimai dėl tokio sunkaus nusikaltimo“ (portalas delfi.lt).

Generalinė prokurorė Nida Grunskienė kreipėsi į Seimo Pirmininkę V. Čmilytę-Nielsen, prašydama naikinti Seimo nario Kristijono Bartoševičiaus teisinę neliečiamybę dėl tiriamų nusikalstamų veikų. Kreiptasi tik dabar, nors prokuratūra rašte Seimui rašė, kad ikiteisminis tyrimas pradėtas praėjusių metų lapkričio 15-ąją. Tačiau dar iki prokurorės kreipimosi 35 metų politikas pats parašė prašymą Vyriausiajai rinkimų komisijai (VRK), kad būtų panaikintas jo mandatą „dėl asmeninių priežasčių“. Žiniasklaidai politikas teigė, kad tai niekaip nesusiję su tuo, kuo jis kaltinamas, nes trauktis iš parlamento svarstymų buvo jau ir anksčiau. Oficialiai K. Bartoševičiui įtarimai, kol VRK nepanaikino jo mandato, pa-

reikšti nebuvo. Tai, nedalyvaujant pačiam pareiškėjui, buvo padaryta kitą dieną: K. Bartoševičius tapo eiliniu Lietuvos piliečiu.

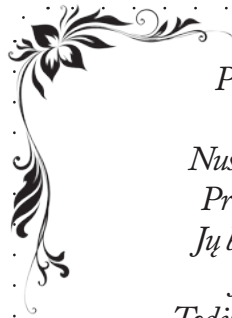
Nors kaip paprastai prokuratūra tokiais atvejais detalių nepateikė, tačiau, pasak Generalinės prokuratūros atstovės Elenos Martinonienės, „kalbame apie ikiteisminį tyrimą, susijusį su mažamečiais, nepilnamečiais, jaunesniais negu 16 metų asmenimis, ir kalbame apie galimai įvykdytas seksualinio pobūdžio nusikalstamas veikas“. Paprastai sakant, tai seksualinis mažamečių ir nepilnamečių prievartavimas, o už tai įstatymai numato kalėjimą iki trylikos metų.

Pats dienraščio „Lietuvos rytas“ kalbintas K. Bartoševičius tvirtino, kad prokuratūros pranešimas jam buvęs visiškai netikėtas, prieš tai jis nebuvo apklausiamas. O apie atliekamą tyrimą išgirdo „tuomet kaip ir visi, kai buvo išplatintas Generalinės prokuratūros pranešimas“. „Ar kaltinimai tikri, ar išgalvoti? – (Po trumpos pauzės.) Esu nustebęs apie jus apskritai skaitydamas, nes mažiausiai, ko tikiesi, tai perskaityti tokio mastelio kaltinimus. Dėl to man pačiam tiesiog baisu tai girdėti ir tai skaityti.“

Politikas į Seimą pateko pagal Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) sąrašą ir priklauso šios partijos frakcijai, kurios seniūnė Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė žurnalistams sakė esanti priblokšta žinios. „Esu šokiruota, manau, visi. Nežinau, ką daugiau pasakyti, teisėsauga, matyt, išsiaiškins“, – teigė ji. Konservatorė kalbėjo, kad tirama byla gali suduoti nemažą politinį smūgį partijai.

„Opozicijai priklausantis Seimo vicepirmininkas Julius Sabatauskas pažymėjo, kad niekas panašių įtarimų parlamente dar nėra sulaukęs.

<...> „Jaučiuosi labai blogai. Nesvarbu, kad tai yra pozicija, valdančiosios koalicijos atstovas, bet tai visam Seimui užtraukė didžiulį nemalonumą“, – sakė socialdemokratas.

*Prabėgo metai tarsi rūkas kloniais,
Tarsi daina vakarė sutemų.
Nuskriejo jie tarytum pienės pūkas,
Pribarstė plaukus žiedlapių baltų.
Jų buvo ir prasmingų, ir laimingų,
Jų buvo tarsi akmenys sunkių.
Todėl šiandieną iš širdies Jums linkim
Dar daug laimingų metų ir ilgų.*

Vasario 1 d. 70-ąją gimtadienį šventė
Jonas Grigutis iš Vidugirių.
Šios šventės proga gerbiamam Jubiliatui
linkime sveikatos, džiaugsmo ir Dievo palaimos.

Žmona, dukra ir sūnūs su šeimomis

Anot J. Sabatausko, kol neirodyta kaltė, negalima K. Bartoševičiaus smerkti, vis dėlto visuomenė esą per ilgai toleravo panašias apraiškas tarp kunigų, vaikų namuose, taip pat ir šeimose.“

Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen socialinėje erdvėje teigė, kad tai – viena sunkiausių dienų Seime. Ji pabrėžė, kad tai yra labai rimtas smūgis tiek visam Seimui, tiek politinei sistemai.

Panašiai po kelių valandų iš Briuselio kalbėjo ir TS-LKD pirmininkas Gabrielius Landsbergis. „Buvau sukrėstas. Nors Seimo narys nepriklauso partijai, tačiau jaučiame atsakomybę už kiekvieną su TS-LKD sąrašu išrinktą žmogų. Esam kaip bendruomenė šokiruoti paskelbtos informacijos“, – naujienų agentūrai ELTA raštu perduotame atsakyme teigė G. Landsbergis.

Rimvydas Valatka rašinyje „Pedofilas Seime?“ portale delfi.lt rašė: „Prokuratūra kaltina Seimo narį prievartavimu. Ne šiaip prievartavimu. Pedofilija. Seime – pedofilas. Valdančiojoje daugumoje – pedofilas. <...> Tokio atvejo seimų istorijoje dar nebuvo.“ Autoriaus nuomone, tai turėjo

įvykti, nes „partijos seniai vaikščiojo plonu ledu“. Jos į savo gretas prieš rinkimus stengiasi prisivilioti buvusias įžymybes, „apie kurių politines pažiūras <...> partijų lyderiai žino tiek pat, kiek kiaulės apie debesis“.

O apie valdančiųjų pirmųjų asmenų ilgą tylėjimą, kai visa žiniasklaida tiesiog „sprogsta“ nuo naujienos, R. Valatka rašė: „Partijai, juolab valdančiajai, dažnai tenka prisiimti ir kaltes, kurių ji neužsitarnavo, nenušipelnė. Bet tam ji ir valdžia, kad prisiimtų daugiau atsakomybės nei mes, paprastai mirtingieji miestiečiai ir kaimiečiai. Pagaliau, bet kuri partija privalo prisiimti atsakomybę už savo sąrašo narį, jos valia valdžiusį Lietuvą. <...> Čia būtina pridėti – ne juridinę, o moralinę atsakomybę. Kaip tiltą, jungiantį partiją su piliečiais.

Partija tuo ir skiriasi nuo paprastų mirtingųjų, kad ji privalo komentuoti net bjauriausius atvejus. Net tada, kai ji tiesiogiai neatsako už savo veikėjo veiksmus, jiems neturėjo jokios įtakos. Vien todėl, kad tai konservatoriai tą žmogų iš kažkur iškapstė ir atvedė į valdžią be jokių tarpinių stotelių – jaunųjų konservatorių lygos, miesto tarybos, partinio bilieto etc.“